

Lietuva: mokymų gidas ir
stebėsenos priemonių rinkinys

KOMPLEKSKINĖS PASLAUGOS IR

SMURTO PRIEŠ MOTERIS IR VAIKUS SU

NEGALIA PREVENCIJA

**101049690- Kompleksinės paslaugos ir smurto prieš moteris ir vaikus su negalia prevencija
(101049690 – CERV-2021-DAPHNE)**

Lietuva: mokymų gidas ir stebėsenos priemonių rinkinys

2024 12 20

Nevyriausybė organizacija „Psichikos sveikatos perspektyvos“

**Bendrai finansuojama
Europos Sąjungos**

Šį projektą bendrai finansuoja Europos Sąjunga. Išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autoriaus (-ių) nuomonė ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos Komisijos požiūrį ir nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei kita finansavimą teikianti institucija negali būti už jas atsakingos.

Turinys

IVADAS	4
Apie DIS-CONNECTED	4
Moterų ir vaikų su negalia apsauga nuo smurto	4
MOKYMO VADOVAS	6
Mokymų tikslas	6
Mokymų turinys.....	6
Priedas – Vertinimo formos	17
i) Prieš mokymus	17
ii) Po mokymų	18
STEBĖJIMO ĮRANKIŲ RINKINYS.....	19
Stebėjimo būdai	19
1. Stebėjimas lauke – kontrolinis sąrašas	19
2. Galimų smurto situacijų stebėjimas	20
3. Dokumentacijos vertinimas – kontrolinis sąrašas	22
4) Vartotojų identifikavimas ypač pažeidžiamose situacijose – kontrolinis sąrašas	24
5) Pagrindiniai kalbėjimo ir bendravimo su vaikais su negalia ir moterimis su negalia principai	26
Interviu su vaikais su negalia ir personalu, dirbančiu su vaikais su negalia.....	27
a) Vaikų su negalia apklausa	27
b) Apklausti darbuotojus, dirbančius su vaikais su negalia	28
Interviu su moterimis su negalia ir personalu, dirbančiu su moterimis su negalia	31
a) Moterų su negalia apklausa	31
b) Apklausti darbuotojus, dirbančius su moterimis su negalia	32
Kitų stebėjimo priemonių pavyzdžiai	35

Apie DIS-CONNECTED

Projektu „Kompleksinės paslaugos ir smurto prieš moteris ir vaikus su negalia prevencija“ (DIS-CONNECTED) siekiama gerinti atpažinimą, fiksavimą ir tobulinti atsaką į smurtą prieš moteris ir vaikus su intelekto ar (ir) psichosocialine negalia. Išskirtinis dėmesys šiame projekte skiriamas tobulinti stebėsenos sistemas, smurto atpažinimą ir pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje bei apie institucinį smurtą prieš žmones su intelekto ar (ir) psichosocialine negalia, gaunant paslaugas. Tuo siekiama prisidėti prie pakantumo šioms smurto formoms mažinimo, o taip pat prie valdžios institucijų atsako bei pagalbos prieinamumo nukentėjusiems asmenims gerinimo.

Projekto tikslai:

- Pagerinti pranešimų apie smurtą artimoje aplinkoje pateikimą, plečiant žinių bazę ir gerinant stebėsenos mechanizmus;
- Gerinti nepriklausomų specialistų gebėjimus prevencijai, smurto nustatymui, pranešimų pateikimui ir teisingumo užtikrinimui, kovojant su smurtu prieš moteris ir vaikus su intelekto negaliomis;
- Pagerinti tarpdisciplininį pranešimų apie smurtą artimoje aplinkoje teikimą ir reagavimo mechanizmus, pasirašant bendradarbiavimo protokolus;
- Pagerinti prieigą prie paslaugų, skirtų moteris ir vaikams nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje, sukuriant prieinamą internetinį žemėlapi, kuriame nurodytos vietos, kur nuo smurto nukentėję asmenys turėtų kreiptis, kad gautų reikalingą pagalbą.

Projektas įgyvendinamas Bulgarijoje, Vengrijoje, Lietuvoje, Portugalijoje ir Slovakijoje nuo 2023 m. kovo iki 2025 m. vasario.

Moteryų ir vaikų su negalia apsauga nuo smurto

Šis vadovas skirtas įgalinti specialistus apsaugoti moteris ir vaikus su negalia, gaunančius sveikatos priežiūros paslaugas, nuo smurto artimoje aplinkoje. Kartu su Stebėsenos metodika šis dokumentas pateikia informaciją ir įrankius, reikalingus efektyviems stebėsenos vizitams atlikti ir užtikrinti, kad moterys ir vaikai su negalia gautų tinkamą, amžiui, lyčiai ir negaliai jautrią pagalbą, be prievartos ir diskriminacijos.

Problemos supratimas

Moterys ir vaikai su negalia yra didesnėje fizinio ir emocinio smurto artimoje aplinkoje rizikoje dėl tokių veiksnių kaip komunikacijos kliūtys, ribotas judumas ir priklausomybė nuo globėjų. Tai gali sukelti sunkumų atpažįstant ar pranešant apie smurtą. Šis vadovas pabrėžia specialistų vaidmens svarbą sprendžiant šias rizikas per išsamų stebėsenos vykdymą ir advokaciją.

Pagrindiniai principai

Šis vadovas sudarytas remiantis keturiais pagrindiniais principais:

- *Į klientą orientuotas požiūris*: prioritetą teikiame moterų ir vaikų su negalia gerovei. Stebėsenos vizitais siekiama suprasti jų patirtį, gerbti jų savarankiškumą ir suteikti jiems galimybę išsakyti savo poreikius ir rūpesčius.
- *Traumomis grįsta praktika*: pripažįstame, kad daugelis asmenų praeityje galėjo patirti prievartą. Mūsų požiūris teikia pirmenybę jautrumui, vengiama pakartotinio traumavimo ir skatinama saugios bei palankios informacijos atskleidimui aplinkos sukūrimas.
- *Bendradarbiavimas ir skaidrumas*: veiksmingai stebėsenai reikalingas bendradarbiavimas su įstaigos personalu, šeimomis ir platesne bendruomene. Mes pasisakome už atvirą bendravimą, skaidrumą teikiant ataskaitas ir bendradarbiavimą, kad būtų sudarytos sąlygos prevencijai, ankstyvam atpažinimui ir apsaugai nuo smurto, su kuriuo susiduria moterys ir vaikai, turintys psichosocialinę ir (arba) intelekto negalią.
- *Žmogaus teisių sistema*: pagrindiniais principais, įtvirtintais Asmenų su negalia teisių konvencijoje, vadovaujamasi ir mūsų stebėsenos vizitų metu. Siekiame užtikrinti, kad moterys ir vaikai su negalia naudotųsi pagrindinėmis teisėmis į gyvybę, laisvę, saugumą ir laisvę nuo smurto.

Dokumento struktūra

Šis dokumentas yra padalintas į du pagrindinius skyrius:

1. *Mokymo vadovas*: pateikiamas išsamus informacijos rinkinys, skirtas efektyviems žmogaus teisių stebėtojų mokymams vykdyti, įskaitant mokymų tvarkaraštį, pasiūlymus dėl darbotvarkės ir mokymo turinio bei praktines grupines pratybas. Prieduose pateikiamos vertinimo prieš ir po mokymų formos.
2. *Stebėsenos priemonių rinkinys*: priemonių rinkinys sukurtas siekiant struktūrizuoti stebėsenos vizitus. Pateikiami įvairūs kontroliniai sąrašai ir gairės, padėsiančios nustatyti ir pašalinti galimas rizikas. Pagrindiniai ištekliai:
 - Stebėsenos kontroliniai sąrašai buvo skirti aplinkos veiksniams vertinti.
 - Kontrolinis sąrašas galimų piktnaudžiavimo situacijų stebėjimui.
 - Kontrolinis sąrašas dokumentų įvertinti situaciją įvairių tipų įstaigose, įskaitant psichiatrijos ligonines, socialinės globos namus, vaikų priežiūros įstaigas/šeimos tipo įkurdinimo centrus ir atskirtas nestacionarines paslaugas.
 - Kontrolinis sąrašas, skirtas atpažinti vartotojus ypač pažeidžiamose situacijose.
 - Bendravimo su vaikais ir moterimis su negalia principai.
 - Rekomenduojami pokalbių klausimai ir temos vaikams su negalia, darbuotojams, dirbantiems su negalia turinčiais vaikais, taip pat rekomenduojami klausimai ir temos, kurias rekomenduojama aptarti su moterimis su negalia ir darbuotojams, dirbantiems su moterimis su negalia.

MOKYMO VADOVAS

Mokymų tikslas

Bendras šio dokumento tikslas – suteikti informaciją ir priemones, kuriomis naudojantis DIS-CONNECTED projekto metu sukurtos daugiadisciplinės stebėsenos komandos vykdys stebėsenos vizitus, kurių tikslas – užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir vaikus su negalia ir jį anksti nustatyti bei kovoti su juo. Šį vadovą įkvėpė WHO QualityRights Tool Kit (2012), Ithaka Toolkit (2010), Stambulo protokolai (2022) ir CHARM Tool Kit (2017) turinys.

Šis vadovas sukurtas remiantis daugiadisciplinė metodika, kuri buvo sukurta siekiant atlikti visapusišką žmogaus teisių stebėseną patalpose, kur yra moterų ir vaikų, turinčių intelekto ir (arba) psichosocialinę negalią. Dokumente, remiantis Stebėsenos vadovo turiniu, nustatoma mokymo komandų struktūra, pagrindinis dėmesys skiriamas tarpdisciplininių komandų žinių, įgūdžių ir požiūrio ugdymui, kad jos būtų paruoštos žmogaus teisių stebėsenos vizitams.

Teoriniai žmogaus teisių ir stebėsenos aspektai derinami su įvairiomis interaktyviomis užduotimis, leidžiančiomis suteikti visapusišką, interaktyvų komandų mokymų patirtį. Mokymo metodai apima pristatymų ir pratimų derinį, atvejų analizę ir grupines užduotis. Stebėjimo komandas sudarys patirties turintys ekspertai, todėl mokymuose ir dalomojoje medžiagoje taip pat bus medžiaga lengvai suprantama kalba.

Mokymų tikslai:

1. Supažindinti mokymų dalyvius su tarptautinės žmogaus teisių teisės pagrindais, specifinėmis moterų ir vaikų, turinčių psichikos ir (arba) psichosocialinę negalią, teisėmis ir valstybių įsipareigojimais (ypač: laisve nuo kankinimo ar netinkamo elgesio ir teisė į gyvenimą bendruomenėje). Kitiškai įvertinti institucionalizaciją kaip žmogaus teisių pažeidimą.
2. Teikti informaciją apie konkrečias prievartos formas, kurias gali patirti moterys ir vaikai su psichikos ir (arba) psichosocialinę negalią įstaigose ir bendruomenėse.
3. Supažindinti dalyvius su žmogaus teisių stebėsenos vykdymo metodikomis.
4. Suteikti dalyviams gaires dėl praktinių stebėjimo aspektų, įskaitant bendravimą su klientais ir personalu, stebėjimą, dokumentų vertinimą, informacijos analizavimą ir kt.
5. Suplanuoti ir paruošti stebėjimo vizitą įstaigoje ar atskiroje bendruomenėje, vaidmenų ir užduočių paskirstymą.

Mokymų turinys

Mokymai numatomi vieną dieną, 6-8 val., tačiau norint užtikrinti optimalų mokymąsi, labai svarbu išlaikyti lankstumą tvarkaraštyje. Atminkite, kad pagrindinis dėmesys skiriamas dvejopai: suteikti dalyviams praktinių įgūdžių ir metodų, reikalingų veiksmingai stebėti prievartą / smurtą, ir ugdyti kompetencijas, reikalingas norint tapti patikimais stebėtojais. Siekiant maksimaliai padidinti mokymosi poveikį, užsiėmimai yra labai interaktyvūs, kuriems turėtų vadovauti patyrę stebėtojai ir tarpininkai, prisidedant asmenims, patyrusiems psichikos sveikatos sunkumų. Kiekvienos sesijos aprašymai yra trumpi, kad padėjėjai galėtų

lanksčiai pasirinkti metodus, kurie geriausiai atitinka jų konkrečią dalyvių grupę. Pagalbininkai raginami tyrinėti ir panaudoti papildomus šaltinius, prieinamus nacionalinėmis kalbomis. (Taip pat žr. **Stebėsenos metodikos skyrių „3 veiksmas: apmokykite stebėsenos grupę“** .)

1. Tvarkaraštis

9:00–9:30: registracija

9:30–10:00: pasisveikinimas ir žinių įvertinimas prieš mokymą

- Supažindinimas su mokymo programa
- Tikslų ir darbotvarkės apžvalga
- Dalyvių prisistatymas
- Anketos prieš mokymus pildymas

10:00–11:00: smurto institucijose supratimas

- Patirties eksperto pristatymas
- Smurto apibrėžimas ir rūšys
- Smurto prieš vaikus ir moteris su negalia požymiai ir simptomai
- Prievartos poveikis aukoms

11:00–11:15: pertrauka

11:15–12:15: teisės normos ir tarptautiniai standartai

- Tarptautinė žmogaus teisių sistema
- Nacionaliniai teisės aktai ir reglamentai
- Ataskaitų teikimo mechanizmai ir teisinės prievolės

12:15–13:00: pietų pertrauka

13:00–14:00: žmogaus teisių stebėsenos principai

- Žmogaus teisių stebėtojo parodymai
- Žmogaus teisių stebėjimo principai (dalijimasis gerąja ir bloga patirtimi)

14:00 – 15:00: atvejų analizė ir darbas grupėse

- Atvejų pristatymas
- Grupinė diskusija ir analizė
- Interaktyvūs pratimai, kaip nustatyti smurtą ir reaguoti į jį
- Išvadų aptarimas

15:00–15:15: pertrauka

15:15–16:30: gerosios stebėsenos ir vertinimo praktika

- Stebėsenos planų rengimas
- Veiksmingų interviu ir stebėjimų atlikimas
- Išvadų dokumentavimas ir ataskaitų teikimas (stebėsenos ataskaitos šablono pristatymas)

16:30–16:45: žinių įvertinimas po mokymų

- Anketos po mokymų pildymas

16.45–17.00: pabaiga ir grįžtamasis ryšys

- Apibendrinimas
- Baigiamosios pastabos

2. Pristatymo gairės

1 skaidrė: pagrindinė informacija

- Mokymų pavadinimas
- Data
- Pranešėjo vardas

Pastaba pranešėjams: šiandien aptarsime įvairias smurto formas, kurias gali patirti žmonės su negalia, smurto požymius ir simptomus bei kaip pranešti apie smurtą. Taip pat aptarsime kai kuriuos iššūkius, su kuriais susiduria žmonės su negalia pranešdami apie smurtą.

2 skaidrė: mokymo tikslų apžvalga

- Nustatyti smurto požymius, išnagrinėti įvairias smurto formas ir jų specifinius požymius aukose, turinčiose negalią.
- Suprasti smurto poveikį, išnagrinėti tiesioginius ir ilgalaikius smurto padarinius moterims ir vaikams su negalia.
- Suprasti teisinius pagrindus, įgyti žinių apie tarptautines konvencijas ir nacionalinius įstatymus, kurie skirti apsaugoti žmones su negalia nuo smurto.
- Efektyviai pranešti apie smurtą, sužinoti apie pranešimo mechanizmus ir įvykdyti teises pareigas pranešti apie smurtą.
- Vystyti stebėsenos praktiką, išmokti metodų, kaip įgyvendinti efektyvias stebėsenos strategijas, siekiant užkirsti kelią smurtui.

Pastaba pranešėjams: šie mokymai turi kelis tikslus. Mes gilinsimės į įvairias smurto formas, kaip atpažinti jų požymius žmonėse su negalia ir kokią ilgalaikį poveikį smurtas daro aukoms. Taip pat nagrinėsime tarptautinius ir nacionalinius teisės instrumentus, kurie saugo šią pažeidžiamą grupę. Sužinosite tinkamus pranešimo apie smurtą metodus ir teises pareigas, taip pat strategijas, kaip kurti ir įgyvendinti efektyvias stebėsenos strategijas, siekiant užkirsti kelią smurtui nuo pat pradžių.

3 skaidrė: smurto supratimas

- Smurto apibrėžimas ir rūšys
- Požymiai ir simptomai

Smurtas – tai tyčinis fizinės, emocinės ar seksualinės žalos, nepriežiūros, išnaudojimo sukėlimas.

Smurto rūšys:

- Fizinis smurtas: smūgiai, spardymas, daužymas, griebimas, arba bet koks fizinis kontaktas, sukeliantis skausmą ar sužalojimus.
- Seksualinis smurtas: bet koks nenorimas seksualinis kontaktas, įskaitant išprievartavimą ir seksualinį išpuolį.
- Emocinis smurtas: šauksmai, pravardžiavimas, grasinimai, pažeminimas, izoliacija ir manipuliacija.
- Nepriežiūra: būtinos priežiūros atidėjimas, pavyzdžiui, maisto, vandens, medicininės pagalbos ar higienos pagalbos nesuteikimas.
- Išnaudojimas: asmens negalios išnaudojimas siekiant finansinės naudos ar asmeninės naudos.

Smurto požymiai:

- Fiziniai sužalojimai, tokie kaip mėlynės, įpjovimai, nudegimai ar kaulų lūžiai.
- Elgesio pokyčiai – atsiribojimas, nerimas, depresija, savęs žalojimas.
- Sunku miegoti ar valgyti.
- Nepaaiškinami svorio svyravimai.
- Šlapinimasis į lovą.

Pastaba pranešėjams: smurtas yra plati sąvoka, apimanti įvairius veiksmus. Tai tyčinis žalos sukėlimas fiziniu, emociniu ar seksualiniu būdu, nepriežiūra, išnaudojimas ar turto atėmimas. Žmonės su negalia yra ypač pažeidžiami dėl galimos priklausomybės nuo globėjų. Mokymų metu bus nagrinėjami specifiniai požymiai ir simptomai, susiję su kiekviena smurto rūšimi, padedantys atpažinti juos žmonėse su negalia. Šie požymiai gali apimti fizinius sužalojimus, atsitraukimą, nerimą, pokyčius miego ir valgymo įpročiuose, o taip pat net savęs žalojimą.

4 skaidrė: smurto poveikis

- Poveikis aukoms
- Ilgalaikės pasekmės

Trumpalaikis poveikis:

- Fiziniai sužalojimai ir sveikatos problemos.
- Emocinės traumos, baimė ir nerimas.
- Sunku pasitikėti kitais ir užmegzti santykius.
- Pasitraukimas iš visuomeninės veiklos.

- Depresija ir mintys apie savižudybę.

Ilgalaikės pasekmės:

- Ilgalaikės fizinės ir psichinės sveikatos problemos.
- Sunkumai mokantis.
- Socialinė izoliacija ir santykių problemos.
- Padidėjusi piktnaudžiavimo narkotinėmis medžiagomis rizika.
- Sunkumai siekiant nepriklausomybės ir įsidarbinimo.

Pastaba pranešėjams: smurto pasekmės aukoms yra pražūtingos ir plataus masto. Aukos gali patirti fizinių sužalojimų ir sveikatos problemų, taip pat sunkių emocinių traumų, baimės ir nerimo. Smurtas gali sugriauti pasitikėjimą, todėl sunku užmegzti sveikus santykius ir dalyvauti socialinėje veikloje. Ilgainiui aukos gali kovoti su fizinės ir psichinės sveikatos problemomis, mokymosi sunkumais, socialine izoliacija ir piktnaudžiovimu narkotinėmis medžiagomis. Taip pat gali būti labai pažeista jų galimybė siekti nepriklausomybės ir užimtumo.

5 skaidrė: teisinė bazė

- Tarptautinės konvencijos
- Nacionaliniai įstatymai

Tarptautinės konvencijos:

- Jungtinių Tautų Asmenų su negalia teisių konvencija: ši svarbi sutartis pripažįsta visų asmenų su negalia prigimtinių orumą ir lygias teises. Konvencija draudžia visų formų išnaudojimą, smurtą ir prievartą prieš žmones su negalia, įskaitant su lytimi susijusius aspektus (16 straipsnis).

Nacionaliniai įstatymai:

- Lietuva ratifikavo Jungtinių Tautų Konvenciją „Dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims“ ir laikosi šio susitarimo atsakomybės mechanizmų. Nors Lietuvoje vis dar svarstoma, Stambulo konvencija išlieka pagrindiniu teisiniu pagrindu kovojant su smurtu dėl lyties. Lietuva ją mini savo teisėkūros ir politikos iniciatyvose, skirtose kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir seksualiniu smurtu.
- Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas suteikia teisinį pagrindą prevencijai ir smurto artimoje aplinkoje sprendimui, teikiant paramos paslaugas ir užtikrinant, kad smurtautojai būtų patraukti atsakomybėn.
- Baudžiamojo proceso kodekso ir Baudžiamojo kodekso pakeitimai stiprina aukų apsaugą ir gerina baudžiamojo teisingumo sistemos reagavimą į smurtą dėl lyties. Pagrindiniai pokyčiai apima geresnę paramą nuo smurto nukentėjusiems asmenims ir griežtesnes bausmes nusikaltėliams.

- Įstatymas dėl pagalbos asmenims, nukentėjusiems nuo nusikaltimų, užtikrina, kad nusikaltimų aukos, įskaitant turinčius negalią, gautų reikalingą psichologinę, teisinę ir finansinę paramą, pabrėžiant prieinamumą ir pažeidžiamų grupių apsaugą viso teisingumo proceso metu.
- Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymas teikia psichikos sveikatos paramą asmenims, įskaitant nusikaltimų aukas ir tuos, kurie susiduria su psichosocialinėmis problemomis. Jis integruoja psichikos sveikatos paslaugas į aukų pagalbą, skatindamas atsigavimą ir įgalinimą nukentėjusiems asmenims.
- Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas užtikrina vaikų teisių apsaugą, įskaitant vaikus su negalia, apimdami tokius sritis kaip švietimas, sveikatos priežiūra ir apsauga nuo smurto.

Pastaba pranešėjams: tarptautinės konvencijos, tokios kaip JT asmenų su negalia teisių konvencija, nustato pasaulinį asmenų su negalia teisių apsaugos standartą. Ši konvencija konkrečiai draudžia visų formų smurtą prieš asmenis su negalia. Labai svarbu suprasti atitinkamus Lietuvos nacionalinius įstatymus, kurie atspindi šias apsaugos priemones ir apibūdina konkrečias pranešimų teikimo procedūras arba teises pasekmes nusikaltėjams.

6 skaidrė: pranešimų apie smurtą mechanizmai

- Kaip pranešti apie smurtą?
- Teisiniai įsipareigojimai

Privaloma pranešti: Lietuvoje sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai privalo pranešti apie įtariamus smurto artimoje aplinkoje atvejus pagal įstaigoje galiojančius vidinius algoritmus. Socialiniai darbuotojai privalo pranešti oficialioms institucijoms apie smurtą šeimoje.

Pranešimo kanalai: apie smurtą įstaigoje galima pranešti paskirtam asmeniui (sveikatos priežiūros srityje tai dažnai būna socialinis darbuotojas), vaikų apsaugos tarnyboms ar teisėsaugos institucijoms, jei pacientas to prašo.

Konfidencialumas ir parama: smurto šeimoje aukoms suteikiama galimybė gauti konsultacijas, medicininę priežiūrą ir teisinę pagalbą, o aukos dažnai apgyvendinamos saugioje aplinkoje, pavyzdžiui, globos namuose ar specializuotose gyvenamosiose patalpose, kol atliekami tyrimai. Nuo smurto nukentėjusiems asmenims ir šeimai teikiama psichologinė ir emocinė pagalba.

Pastaba pranešėjams: daugelis profesionalų, tokių kaip jūs, yra įgalioti pranešti apie pastebėtus smurto požymius. Aptarsime įvairius galimus pranešimų teikimo kanalus, pvz., paskirtą asmenį sveikatos priežiūros įstaigoje, vaikų apsaugos tarnybos darbuotojus ar teisėsaugą. Svarbu suprasti, kaip išlaikomas nuo smurto nukentėjusio asmens konfidencialumas, kartu užtikrinant, kad būtų suteikiama reikiama pagalba.

7 skaidrė: Žmogaus teisių stebėjimo principai

- 1 principas: nedaryk žalos
- 2 principas: pastovus dialogas

- 3 principas: nepriklausomumas ir patikimumas
- 4 principas: patikima informacija
- 5 principas: saugokite ir dalinkitės informacija saugiai

Pastaba pranešėjams: paaiškinkite kai kuriuos iš išvardytų pagrindinių principų, pateikite praktinių pavyzdžių dalyviams.

8 skaidrė: Atvejo analizės įvadas

- Atvejo analizės apžvalga
- Grupinio darbo tikslai

Apžvalga: trumpai pristatykite atvejį analizei, su kuriuo dalyviai dirbs grupėse.

Tikslai: Paaiškinkite grupinio darbo mokymosi tikslus remiantis atvejo studijomis.

1. Atvejo analizės scenarijuje nustatykite piktnaudžiavimo požymius.
2. Nustatykite tinkamiausią pranešimo apie situaciją mechanizmą.

Pastaba pranešėjams: dabar mes gilinsimės į praktinę teorijos pritaikymą, atlikdami atvejų tyrimus. (Trumpai pristatykite atvejus analizei, kurie bus naudojami dalyvių darbui grupėse). Analizuodami šiuos scenarijus įgysite patirties, kaip nustatyti smurto požymius konkrečiose situacijose, kuriose dalyvauja žmonės su negalia. Grupiniu darbu taip pat siekiama (paaiškinti grupinio darbo mokymosi tikslus remiantis atvejų studijomis). Pavyzdžiui, jums gali būti pavesta nustatyti smurto požymius scenarijuje ir pasirinkti tinkamiausią informavimo ir pagalbos teikimo mechanizmą.

9 skaidrė: Geriausios stebėjimo praktikos

- Stebėsenos planų rengimas
- Interviu ir stebėsenos vizitų vedimas

Stebėjimo planų kūrimas: (Paaiškinkite, kaip sukurti veiksmingus stebėjimo planus, kad būtų išvengta smurto artimoje aplinkoje.)

- Reguliariai suplanuoti stebėjimo vizitai ir bendravimas su gyventojais.
- Medicininių įrašų ir incidentų ataskaitų peržiūra dėl galimų raudonų vėliavėlių.
- Atvirų komunikacijos kanalų užtikrinimas sveikatos priežiūros įstaigų arba savarankiško gyvenimo namų gyventojams pranešti apie rūpimus klausimus.
- Mokymai darbuotojams atpažinti smurtą artimoje aplinkoje ir pranešti apie jį.

Interviu ir stebėjimų atlikimas: (Paaiškinkite geriausią praktiką, kaip atlikti interviu ir stebėsenos vizitus su žmonėmis su negalia, kuriems gali būti sunku bendrauti.)

- Pagalbinių komunikacijos priemonių ar metodų naudojimas.
- Ramios ir privačios aplinkos kūrimas.

- Užduokite atvirus klausimus ir būkite dėmesingi neverbaliniams signalams.

Pastaba pranešėjams: veiksmingų stebėsenos vizito planų kūrimas ir įgyvendinimas yra labai svarbūs siekiant užkirsti kelią smurtui artimoje aplinkoje. Tai gali apimti reguliarius suplanuotus stebėsenos vizitus ir bendravimą su gyventojais, medicininių įrašų ir pranešimų apie incidentus peržiūrą dėl galimų raudonų vėliavėlių ir atvirų komunikacijos kanalų užtikrinimą, kad gyventojai galėtų pranešti apie susirūpinimą. Taip pat aptarsime geriausią interviu ir stebėsenos vizitų su žmonėmis su negalia praktiką. Tai gali apimti pagalbinių komunikacijos priemonių ar metodų naudojimą, ramios ir privačios aplinkos kūrimą, atvirų klausimų uždavimą ir dėmesingumą neverbaliniams signalams.

10 skaidrė: apibendrinimas ir pabaiga

- Pagrindinės mokymų žinutės
- Tolesni žingsniai

Šioje skaidrėje bus apibendrinti pagrindiniai mokymo programos dalykai:

- Įvairios smurto artimoje aplinkoje formos, su kuriomis susiduria moterys ir vaikai su negalia sveikatos priežiūros įstaigose arba institucijose.
- Smurto požymiai ir stebimi simptomai.
- Teisinė sistema, apsauganti asmenis su negalia nuo smurto.
- Veiksmingos pranešimų apie pastebėtą smurtą teikimo procedūros ir teisiniai įsipareigojimai dėl pranešimų teikimo.
- Stebėjimo sistemos kūrimo ir diegimo metodai.
- Rūpinimosi savimi svarba profesionalams, dirbantiems šioje sudėtingoje srityje.

Tolesni žingsniai:

Ši skaidrė paskatins dalyvius aktyviai taikyti mokymų metu įgytas žinias ir įgūdžius. Tai gali apimti tokius pasiūlymus kaip:

- Suteiktų išteklių, susijusių su smurto atpažinimu ir pranešimo procedūromis, peržiūra.
- Mokymų turinio aptarimas su kolegomis ir vadovais.
- Grupinių pratybų metu parengtų konkrečiam skyriui skirtų stebėsenos planų įgyvendinimas.
- Galimybių integruoti savitarnos praktikas į savo kasdienybę nustatymas.

Papildomi ištekliai:

- Šioje skaidrėje bus pateiktas išsamus nuolatinio mokymosi ir paramos išteklių sąrašas. Tai gali būti:
- Interneto svetainės ir specialiosios skambučių linijos, skirtos pranešti apie smurtą prieš asmenis su negalia.
- Internetiniai mokymo moduliai ir internetiniai seminarai apie smurto atpažinimą.

- Kontaktinė informacija apie psichikos sveikatos pagalbos teikimo linijas ir pagalbos darbuotojams programas, skirtas padėti rūpintis savimi.

3. Interaktyvios užduotys

Atvejo analizės

1 atvejo analizė: vaikas su negalia

- Scenarijus: vaikas su negalia turi fizinės prievartos požymių.
- Užduotis: nustatyti ženklus ir parengti intervencijos planą.
- Diskusijos klausimai: kokie yra smurto požymiai? Kaip atsakytumėte? Kokių veiksmų imtumėtės, kad pranešumėte ir spręstumėte situaciją?

Smurto požymiai:

- Fiziniai sužalojimai:
 - Apibūdinkite konkrečius sužalojimus (mėlynės, įpjovimus, nudegimus ir kt.) ir jų vietas.
 - Ar sužalojimai yra nauji ar įvairių gijimo stadijų?
 - Ar sužalojimai atrodo atsitiktiniai ar tyčiniai?
- Elgesio pokyčiai:
 - Ar vaikas tapo užduras, nerimastingas ar išsigandęs?
 - Ar yra kokių nors miego ar valgymo įpročių pokyčių?
 - Ar vaikas krūpčioja prisilietęs ar bijo tam tikrų žmonių?
- Atskleidimas:
 - Ar vaikas tiesiogiai ar netiesiogiai atskleidė smurto patirtį (piešdamas, žaisdamas ar kalbėdamas)?

Galimi globėjai:

- Tėvai / globėjai: ar jie yra įtariami smurtautojai?
- Jei ne, kas yra pagrindiniai globėjai?
- Ar yra buvę smurto šeimoje ar piktnaudžiavimo narkotinėmis medžiagomis?

Kontekstas:

- Gyvenimo situacija: ar vaikas gyvena stabilioje aplinkoje?
- Mokyklos lankymas: ar vaiko lankymas mokykloje buvo nereguliarus arba pasikeitęs elgesys?
- Ankstesnės intervencijos: ar anksčiau buvo bendradarbiaujama su vaikų apsaugos tarnybomis?

Galimos veiksmų kryptys :

- Pranešimas apie smurtą: kas praneš (mokytojas, gydytojas, įgaliotas globėjas)?
- Į kokią instituciją bus kreiptasi (vaikų teisių apsaugos tarnybos, teisėsauga)?
- Saugumo užtikrinimas: kaip galima užtikrinti tiesioginį vaiko saugumą?

Papildomi klausimai:

- Bendravimo kliūtys: ar vaikas turi bendravimo apribojimų, dėl kurių gali būti sunku atskleisti smurto artimoje aplinkoje patirtį?
 - Su negalia susiję klausimai: ar yra specifinių pažeidžiamumo požymių ar problemų, susijusių su vaiko negalia, dėl kurių padidėja smurto rizika?
 - Tyrimo iššūkiai: kaip dėl vaiko negalios gali būti sunku ištirti ir įrodyti smurtą?
-

2 atvejo analizė: moteris su negalia

- Scenarijus: Moteris su negalia gyvenanti savarankiško gyvenimo namuose praneša apie psichologinį smurtą artimoje aplinkoje.
- Užduotis: Įvertinkite situaciją ir sukurkite stebėsenos planą.
- Diskusijos klausimai: kokių įrodymų ieškotumėte? Kaip dokumentuotumėte savo atradimus? Kokius veiksmus rekomenduotumėte?

Smurtas :

- Konkretūs pavyzdžiai: kokius konkrečius dalykus, kuriuos sako ar daro bendruomenės nariai, moteris laiko smurto požymiais? (pvz., pravardžiavimas, grasinimai, pažeminimas, jos rūpesčių atmetimas)
- Trukmė: kiek laiko tai vyksta?
- Poveikis: kaip ši situacija paveikė moterį emociškai ir psichiškai?

Galima papildoma informacija:

- Liudytojai: Ar yra kitų gyventojų ar darbuotojų, kurie matė smurtą?
- Ankstesni pranešimai: ar moteris anksčiau pranešė apie smurtą? Jei taip, koks buvo rezultatas?
- Baimė dėl keršto: ar moteris bijo, kas nutiks, jei ji praneš apie smurtą?

Galimos veiksmų kryptys :

- Pranešimas apie smurtą: kam moteris praneš? (Įstaigos vadovas, socialinis darbuotojas, asmenų su negalia teisių organizacija)
- Pasisako už paramą: kokios paramos reikia moteriai, kad ji jaustųsi saugi ir gerbiama?
- Teisiniai veiksmai: ar yra galimybė imtis teisinių veiksmų?

Papildomi svarstymai:

- Priklausomybė nuo personalo: kiek moteris priklauso nuo darbuotojų savo kasdieniams poreikiams?
- Bendravimo kliūtys: ar moteris turi bendravimo kliūčių, dėl kurių gali būti sunku pranešti apie patirtą smurtą?
- Galios disbalansas: kaip jėgos dinamika tarp moters ir personalo prisideda prie prievartos?

Pratimas – „Kaip susitvarkyti sudėtingose situacijose“

Įvadas:

- Dalyvius suskirstykite į mažas grupes (3-4 žmonės). Išdalinkite sąrašą galimų emocinių reakcijų į smurtą (pvz., liūdesį, pyktį, nusivylimą, bejėgiškumą, kaltės jausmą). Kiekviena grupė aptaria, kokias reakcijas gali patirti ir kodėl.
- Susiburkite kaip didelė grupė ir pasidalykite pagrindiniais mažų grupių diskusijų išpūdžiais.

Palengvinimas:

- Trumpai paaiškinkite rūpinimosi savimi sampratą ir jos svarbą perdegimo prevencijai ir psichikos sveikatos palaikymui.

Užduotis:

- Pateikite rūpinimosi savimi strategijų sąrašą (fizinis aktyvumas, sąmoningumo pratimai, atsipalaidavimo būdai, pomėgiai, laiko leidimas su artimaisiais). Dalyviai individualiai užrašo 3 savitarnos strategijas, kurias šiuo metu naudoja arba norėtų išbandyti.

Grupės bendrinimas:

- Pakvieskite savanorius pasidalyti viena iš savo rūpinimosi savimi strategijų su grupe. Skatinkite diskusijas ir idėjų lietu dėl papildomų strategijų. Pateikite dalomąją medžiagą su ištekliais tolesniam tobulėjimui (pvz., dėmesingumo programoms, atsipalaidavimo metodų vadovams).
 - Trumpai apibendrinkite rūpinimosi savimi svarbą jų darbui.
 - Skatinkite dalyvius toliau kurti ir įgyvendinti pagalbos sau planus.
 - Pateikite nuolatinės paramos išteklių sąrašą (psichinės sveikatos karštosios linijos, pagalbos darbuotojams programos)

Priedas – Vertinimo formos

i) Prieš mokymus

Prieš mokymus

Kokie jūsų pagrindiniai lūkesčiai šioms mokymams?

Ar anksčiau dalyvavote mokymuose šios dienos temomis? Jei taip, pateikite daugiau informacijos apie juos.

Kiek pasitikite savo gebėjimu atpažinti ir reaguoti į smurtą prieš moteris, turinčias psichikos sveikatos sutrikimų, psichosocialinę ir (arba) intelekto negalią?

Nepasitikiu	Šiek tiek pasitikiu	Pasitikiu	Labai pasitikiu
☐	☐	☐	☐

Kiek pasitikite savo gebėjimu atpažinti ir reaguoti į smurtą prieš vaikus, turinčius psichikos sveikatos sutrikimų, psichosocialinę ir (arba) intelekto negalią?

Nepasitikiu	Šiek tiek pasitikiu	Pasitikiu	Labai pasitikiu
☐	☐	☐	☐

ii) Po mokymų

Po mokymų

Kaip šiandienos mokymai atitiko jūsų lūkesčius?

Visai neatitiko	Šiek tiek atitiko	Pilnai atitiko	Viršijo lūkesčius
☐	☐	☐	☐

Kiek pasitikite savo gebėjimu atpažinti ir reaguoti į smurtą prieš moteris, turinčias psichikos sveikatos sutrikimų, psichosocialinę ir (arba) intelekto negalią?

Nepasitikiu	Šiek tiek pasitikiu	Pasitikiu	Labai pasitikiu
☐	☐	☐	☐

Kiek pasitikite savo gebėjimu atpažinti ir reaguoti į smurtą prieš vaikus, turinčius psichikos sveikatos sutrikimų, psichosocialinę ir (arba) intelekto negalią?

Nepasitikiu	Šiek tiek pasitikiu	Pasitikiu	Labai pasitikiu
☐	☐	☐	☐

Kokie buvo vertingiausi šių mokymų aspektai?

Kokius mokymų aspektus būtų galima patobulinti?

Kaip pritaikysite tai, ką šiandien išmokote, savo profesinėje veikloje?

Kokie papildomi mokymai ar ištekliai, galėtų jums padėti šioje srityje?

STEBĖJIMO ĮRANKIŲ RINKINYS

Šiame skyriuje apžvelgiami stebėjimo metodai, tokie kaip stebėjimo vizitai, dokumentų peržiūra ir personalo narių bei paslaugų vartotojų apklausos, ypatingą dėmesį skiriant smurto prieš moteris ir vaikus su negalia atpažinimui gyvenamosiose patalpose, įskaitant socialinės globos įstaigas, psichiatrijos įstaigas, ligoninės, mažų grupių namai,¹ taip pat atskirtos negyvenamosios patalpos, įskaitant dienos centrus.²

Renkant informaciją turi būti vadovaujamasi **trianguliacijos principu**. Šis principas reiškia, kad reikia naudoti įvairius šaltinius (stebėjimus, dokumentų patikrinimą ir pokalbius), kad būtų galima nustatyti faktus ir juos palyginti su kitais šaltiniais.

Stebėjimo būdai

1. Stebėjimas lauke – kontrolinis sąrašas

Instrukcijos: šiame kontroliniame sąraše dėmesys sutelkiamas į aplinkos veiksnius gyvenamosiose ir atskirtose negyvenamosiose patalpose. Šie veiksniai gali turėti įtakos smurto rizikai.

Bendra aplinka

Vieta

- Kur yra įstaiga? (pvz., kaimo ar miesto vietovė? Arti kaimynų ar toli nuo jų?)
- Kiek yra pastatų/palatų/kambarių? Apibūdinkite jas.
- Ar yra lauko erdvių? Apibūdinkite jas.

Švara ir priežiūra:

- Ar bendros patalpos / paslaugų vartotojų kambariai yra švarūs ir be netvarkos?
- Ar gerai sutvarkytos grindys, sienos ir baldai?
- Ar visame objekte yra tinkamas apšvietimas ir vėdinimas?
- Ar yra nemalonaus kvapo (pvz., šlapimo, nešvaros)?

Prieinamumas:

- Ar įėjimai, koridoriai ir durys pakankamai platūs, kad tilptų asmenų su negalia vežimėliai ir kiti pagalbinių judėjimo įrenginiai?
- Ar yra rampos, skirtos sujungti skirtingus pastato lygius?
- Ar vonios kambariuose yra rankenos ir prieinami dušai / vonios?
- Ar yra regos ir klausos priemonių naudotojams, turintiems jutimo sutrikimų?

Privatumas:

- Ar vartotojai turi prieigą prie privačių erdvių pokalbiams ir poilsiui?

¹Nemokamą įstaigų sąrašą rasite CRPD komiteto gairėse (2022). Deinstitutionalizacijos gairės. CRPD/C/5, 15 punktas.

²Ten pat. 28 punktas. Pagal gairių 28 punktą vaikų priežiūros centrai nėra bendruomenės teikiamos paslaugos.

- Ar miegamieji / ar aptarnavimo zona užtikrina privatumą? (pvz., kiek žmonių yra apgyvendinta toje pačioje patalpoje? Kaip užtikrinamas privatumas teikiant atskiras negyvenamąsias paslaugas? Ar vartotojai turi asmeninę erdvę aplink lovą su drabužių spinta? Kaip vartotojai gali turėti savo asmeninius daiktus?)
- Ar yra tam skirtos vietos, kur vartotojai galėtų privačiai maudytis ir naudotis tualetu?

Komfortas ir stimuliacija:

- Ar bendrose patalpose yra patogios sėdimos vietos ir stalai?
- Ar yra amžių ir lytį atitinkančių žaislų, žaidimų, kitų stimuliuojančių užsiėmimų ir įvairių pramogų? Apibūdinkite juos.
- Ar yra galimybė patekti į natūralią šviesą ir lauko erdves (jei leidžia oras)?
- Ar yra tam skirtų vietų ramiam poilsiui ar skaitymui?

2. Galimų smurto situacijų stebėjimas

Šis kontrolinis sąrašas suteikia galimybę stebėti galimas smurto situacijas. Tai nepakeičia profesionalaus vertinimo, bet gali padėti atlikti pirminius vertinimus.

Bendros pastabos:

- **Darbuotojų komunikacija:** ar darbuotojai bendrauja su vartotojais pagarbiai ir oriai? Ar yra fizinio ar žodinio smurto įrodymų? Ar yra kokių nors netinkamo prisilietimų / kalbos požymių?
- **Paslaugų vartotojų bendravimas:** ar naudotojai jaučiasi patogiai ir yra įsitraukę į aplinką? Ar vartotojai gali laisvai reikšti save? Ar vartotojai vengia / susiduria su darbuotojais / savo bendraamžiais?
- **Savarankiškumas:** ar paslaugų vartotojai gali kontroliuoti savo kasdienę veiklą ir sprendimų priėmimą? Ar vaikai dalyvauja formuojant savo kasdienybę? Kokia parama šiuo klausimu siūloma moterims ir vaikams?

Fizinis smurtas:

- **Nepaaiškinami sužalojimai:** ar paslaugų gavėjai turi mėlynių, įpjovimų, nudegimų ar kitų sužalojimų? Kaip tai galima paaiškinti?
- **Fizinis suvaržymas:** ar paslaugų gavėjai yra suvaržyti fiziškai?
- **Prasta higiena:** ar paslaugų gavėjai atrodo nesiprausę ar netvarkingi? Ar nerimaujate dėl sanitarijos ar netinkamos tualetų prieigos?

Vaistų naudojimas:

- **Vaistai:** kokius vaistus vartoja paslaugų gavėjai?
- **Išvaizda:** ar vartotojai atrodo mieguisti ar susijaudinę?

Seksualinė prievarta:

- **Netinkamas fizinis kontaktas:** ar darbuotojai be reikalo liečia paslaugų gavėjus?
- **Dviprasmiška kalba:** ar naudotojų atžvilgiu vartojama netinkama kalba?

- **Izoliavimas:** ar vartotojai yra izoliuoti nuo savo bendraamžių taip, kad būtų keliama seksualinės prievartos rizika?

Reprodukcinis piktnaudžiavimas:

- **Seksualiniai santykiai:** ar yra kokių nors uždraustų ar kontroliuojamų seksualinių santykių su moterimis su negalia požymių (pvz., skrajutės, užrašai ant sienos/skelbimų lentos)? Ar jie turi prašyti „intymumo kambario“ raktų?
- **Nėštumas:** ar yra kokių nors uždrausto ar kontroliuojamo nėštumo požymių, susijusių su moterimis su negalia (pvz., skrajutės, užrašai ant sienos / skelbimų lentos)?
- **Gimdymas:** ar yra draudžiamo ar kontroliuojamo gimdymo požymių (pvz., skrajutės, užrašai ant sienos/skelbimų lentos)?

Emocinė prievarta:

- **Rėkimas, įžeidinėjimai ar grasinimai:** ar darbuotojai rėkia, įžeidžia ar grasina paslaugų gavėjus?
- **Žeminimas ar menkinimas:** ar darbuotojai elgiasi taip, kad žemintų ar menkintų paslaugų gavėjus?
- **Izoliavimas arba pasitraukimas:** ar paslaugų gavėjus atrodo užsislendę arba nenori kalbėti, bijodami darbuotojų keršto?
- **Grasinimai nubausti ar pašalinti:** ar darbuotojai grasina paslaugų gavėjus nubausti arba pašalinti iš objekto?

Apleidimas:

- **Nepakankama mityba ar hidratacija:** ar vartotojai atrodo prastai maitinami ar dehidratuoti?
- **Antisanitarinės sąlygos:** ar paslaugų gavėjus gyvenamosios zonos nešvarios, netvarkingos ar nesaugios?
- **Medicininės priežiūros trūkumas:** ar atrodo, kad paslaugų gavėjai gauna reikiamą medicininę priežiūrą, įskaitant dantų priežiūrą?
- **Prasmingos veiklos trūkumas:** ar paslaugų gavėjams leidžiama naudotis sodu/sporto aikšte ar užsiimti kita veikla lauke? Ar yra žaidžiami žaidimai su vaikais? Ar yra veiklos skirtos moterims su negalia?
- **Nepakankama pagalba kasdieniame gyvenime:** Ar paslaugų gavėjai gauna jiems reikalingą pagalbą, susijusią su negalia, amžiumi ir lytimi, persirengiant, prausdamiesi, lankydami tualete ir pan.?
- **Vartotojų nepasirengimas savarankiškam gyvenimui:** ar vartotojai gauna negaliai, amžiui ir lyčiai pritaikytą pagalbą, kad įgytų įgūdžių gyventi ir dirbti bendruomenėje?

Papildomi svarstymai:

- **Bendravimo kliūtys:** ar komunikacijos metodai leidžia vartotojams su negalia aiškiai išreikšti savo nuomonę ir pranešti apie susirūpinimą keliančius klausimus?
- **Įrašų saugojimo praktika :** ar paslaugų gavėjų įrašai tvarkomi tiksliai ir taikant atitinkamas duomenų apsaugos ir privatumo užtikrinimo priemones?

- **Ataskaitų teikimo procedūros:** ar informacija apie procedūras, skirtas gyventojams ir darbuotojams pranešti apie smurtą, yra matomai ir prieinama kiekvienam naudotojui, įskaitant vaikus su negalia?

Atminkite: šis kontrolinis sąrašas yra atskaitos taškas. Pastebėję bet kokius galimo smurto požymius, nedelsdami praneškite apie tai atitinkamoms institucijoms.

3. Dokumentacijos vertinimas – kontrolinis sąrašas

Stebėsenos vizitų komandos turėtų prašyti įvairių tipų dokumentų, priklausomai nuo objekto, kuriame jie lankosi, tipo. Atminkite, kad nors prieiga prie paslaugų gavėjų asmeninių duomenų gali būti uždrausta, vertintojai tikrai gali turėti prieigą prie vidaus politikos ir visuomenės interesų informacijos. Toliau pateikiamas pagrindinių dokumentų, kurių reikia prašyti iš kiekvienos įstaigos, sąrašas:

Psichiatrijos ligoninė:

a) Asmens duomenys

- **Priėmimo ir išleidimo įrašai:** šiuose įrašuose turėtų būti išsamiai aprašyta vartotojo istorija, diagnozė ir gydymo planas.
- **Psichikos sveikatos vertinimai:** šiuose įrašuose išsamiai aprašomi naujausi vertinimai, kuriuose įvertinama vartotojo sveikatos būseną ir galimi savęs žalojimo ar žalos kitiems rizikos veiksniai.
- **Vaistų vartojimo įrašai:** šiuose įrašuose išsamiai nurodoma, kokie vaistai buvo skirti ir kaip jie buvo skirti.
- **Pranešimai apie incidentus:** paprašykite bet kokių ataskaitų, kuriose būtų dokumentuojami ginčai, sužalojimai ar kiti incidentai, susiję su naudotojais ar darbuotojais.
- **Suvaržymo ir izoliavimo įrašai:** šiuose įrašuose turi būti dokumentuojami visi atvejai, kai³ paslaugų gavėjams buvo taikomi fiziniai, farmaciniai,⁴ mechaniniai apribojimai⁵ arba izoliacija.⁶

b) Vidaus politika ir visuomenei svarbi informacija

- **Pacientų teisės ir nusiskundimų procedūros, įskaitant lengvai suprantamos kalbos versiją:** įsitikinkite, kad šie dokumentai yra lengvai prieinami ir suprantami vartotojams.
- **Darbuotojų mokymo įrašai:** patikrinkite, ar darbuotojai buvo apmokyti atpažinti smurtą prieš asmenis su negalia prievartą ir užkirsti jam kelią, ypatingą dėmesį skiriant vaikams ir moterims.
- **Apribojimų naudojimo politika:** šioje politikoje aprašoma, kada, kaip ir kas gali administruoti įvairių formų suvaržymus, kiek laiko šios priemonės gali būti naudojamos, kaip jas turi tikrinti ir kas tai turi atlikti.

Socialinės globos namai:

³Fizinis suvaržymas – tai fizinės jėgos panaudojimas siekiant užkirsti kelią, apriboti ar pažaboti asmens kūno ar jo dalies judėjimą.

⁴Farmacinis suvaržymas – tai vaistų vartojimas žmogaus elgesiui kontroliuoti arba pažaboti.

⁵Mechaninis suvaržymas – tai prietaiso pritaikymas prie žmogaus kūno ar jo kūno dalies, siekiant apriboti asmens judėjimą.

⁶Tai galima apibūdinti kaip priverstinę izoliaciją arba segregaciją.

a) Asmens duomenys

- **Gyventojų priežiūros planai:** šiuose planuose turėtų būti išdėstyti individualūs rezidento poreikiai, pageidavimai ir „slaugos“ tikslai.
- **Medicininiai įrašai:** šiuose įrašuose išsamiai aprašoma bendra gyventojų sveikatos būklė.
- **Kasdienio gyvenimo įrašai:** šie įrašai dokumentuoja, kaip gyventojams padedama kasdienėje veikloje, pavyzdžiui, apsirengti, maudyti ir valgyti.
- **Pranešimai apie įvyki:** Panašiai kaip psichiatrinėje ligoninėje, prašykite ataskaitų, kuriose būtų dokumentuojami bet kokie gyventojų sužalojimai, nelaimingi atsitikimai ar nesutarimai.
- **Gyventojų pasitenkinimo tyrimai:** šios apklausos gali suteikti šiek tiek įžvalgos apie gyventojų patirtį ir galimus rūpesčius.
- **Personalo žurnalai:** šiuose dokumentuose bus nurodytas personalo lygis.

b) Vidaus politika ir visuomenei svarbi informacija

- **Darbuotojų mokymo įrašai:** patikrinkite, ar darbuotojai buvo apmokyti atpažinti asmenų su negalia prievartą ir užkirsti kelią, ypatingą dėmesį skiriant vaikams ir moterims su negalia.
- **Personalo žurnalai:** šiuose dokumentuose bus nurodytas personalo lygis.
- **Suvaržymų naudojimo politika:** patikrinkite, kaip suvaržymai gali būti taikomi gyventojams, ypatingą dėmesį skiriant moterims ir vaikams su negalia.
- **Gyventojų priežiūros plano šablonas:** šiame dokumente patikrinkite, kaip įstaiga sprendžia prievartos prevenciją, ypatingą dėmesį skirdama vaikams ir moterims su negalia.
- **Kovos su signalais apie smurtą ir prievartą politika:** Ypatingą dėmesį atkreipkite į tai, kaip gyventojai gauna pagalbą, atsižvelgiant į negalią, amžių ir lytį, pranešdami apie smurtą ir prievartą, ir kaip naudotojai į procesą įtraukiami atsižvelgiant į negalią, amžių ir lytį.
- **Informacija lengvai suprantama kalba / lankstinukai apie lytinius santykius:** patikrinkite, ar šie dokumentai egzistuoja ir kaip jie skirti moterims ir vaikams su negalia.
- **Informacija lengvai suprantama kalba / lankstinukai apie smurtą ir prievartą:** patikrinkite, ar šie dokumentai egzistuoja ir kaip juose daugiausia dėmesio skiriama specialioms smurto ir prievartos prieš moteris ir vaikus su negalia formoms.

Vaikų priežiūros įstaigos/šėimos įkurdinimo centrai

a) Asmens duomenys

- **Vaiko priežiūros planai:** šiuose planuose turėtų būti nurodyti individualūs vaiko poreikiai, pageidavimai ir priežiūros tikslai.
- **Medicininiai įrašai:** šie medicininiai įrašai išsamiai apibūdina bendrą vaiko sveikatos būklę.
- **Kasdienio gyvenimo įrašai:** šie įrašai dokumentuoja, kaip vaikams padedama atlikti kasdienę veiklą, pvz., apsirengti, maudyti ir valgyti.
- **Pranešimai apie incidentus:** kaip ir psichiatrinėje ligoninėje, prašykite ataskaitų, kuriose būtų dokumentuojami bet kokie gyventojų sužalojimai, nelaimingi atsitikimai ar nesutarimai.
- **Šėimos apsilankymų žurnalai:** šis dokumentas rodo, kaip dažnai šėimos nariai lanko vaiką.

b) Vidaus politika ir visuomenei svarbi informacija

- **Darbuotojų mokymo įrašai:** patikrinkite, ar darbuotojai buvo mokomi atpažinti ir užkirsti kelią prievartai prieš vaikus su negalia, ypatingą dėmesį skiriant mergaitėms su negalia.
- **Personalo žurnalai:** šiuose dokumentuose bus nurodytas darbuotojų skaičius.
- **Suvaržymų naudojimo politika:** patikrinkite, kaip suvaržymai gali būti taikomi vaikams su negalia.
- **Vaiko priežiūros plano šablonas:** šiame dokumente patikrinkite, kaip įstaiga sprendžia vaikų su negalia prievartos prevenciją, ypatingą dėmesį skirdama mergaitėms su negalia.
- **Kovos su signalais apie smurtą ir prievartą politika:** Ypatingą dėmesį atkreipkite į tai, kaip vaikai gauna pagalbą, atsižvelgiant į negalią, amžių ir lytį, pranešdami apie smurtą ir prievartą, ir kaip vaikai įtraukiami į procesą, atsižvelgiant į negalią, amžių ir lytį.
- **Šeimos lankymo ir vaikų šeimos susijungimo politika:** Patikrinkite, kaip palaikomi ar blokuojami šeimos vizitai ir vaikų šeimos susijungimas.
- **Informacija lengvai suprantama kalba / lankstinukai apie lytinius santykius:** patikrinkite, ar šie dokumentai egzistuoja ir kiek jie susiję su negalia, amžiumi ir lytimi.
- **Informacija lengvai suprantama kalba / lankstinukai apie smurtą ir prievartą:** patikrinkite, ar šie dokumentai egzistuoja ir kaip juose daugiausia dėmesio skiriama specialioms smurto ir prievartos prieš vaikus su negalia ir ypač mergaičių su negalia formomis.

Bendros pastabos:

- Stebėsenos vizito komandos turėtų prašyti dokumentų jiems prieinamu formatu (pvz., elektroninių kopijų, spausdintų versijų).
- Gali būti taikomos privatumo ir gyventojų / klientų / naudotojų įrašų konfidencialumo nuostatos. Stebėsenos vizitų dalyviai turi būti susipažinę su šia politika ir gauti reikiamus leidimus prieš pradėdami skaityti dokumentus.
- Šis sąrašas nėra baigtinis, todėl stebėtojams gali tekti paprašyti papildomų dokumentų, atsižvelgiant į konkrečias jų stebėsenos vizito aplinkybes.

4) Vartotojų identifikavimas ypač pažeidžiamose situacijose – kontrolinis sąrašas

Šis kontrolinis sąrašas sudaro pagrindą identifikuoti vaikus ir moteris su negalia, kurie gali būti ypač pažeidžiami dėl smurto psichiatrijos ligoninėse, socialinės globos namuose, vaikų priežiūros įstaigose/šeimos tipo įkurdinimo centruose ir atskirtose nestacionariose tarnybose. Atminkite, kad tai nepakeičia profesionalaus įvertinimo, bet gali padėti jūsų pirminiams pastebėjimams.

Smurtas susijęs su lytimi:

Būkite ypač atidūs smurto formoms, skirtoms moterims. Tai apima seksualinę prievartą, priverstinę kontracepciją, priverstinę sterilizaciją, priegios prie reprodukcinės sveikatos priežiūros (įskaitant

kontracepciją) kontrolę ir išnaudojimą namų ruošos reikmėms – visa tai labiau paplitusi tarp moterų su negalia.⁷

Fiziniai požymiai:

- **Judėjimo apribojimas:** moterys, kurioms reikia palaikymo ir pagalbos, kad galėtų judėti, gali būti labiau apleistos ar fiziškai išnaudojamos.
- **Dažnas suvaržymas:** dažnas suvaržymų naudojimas rodo piktnaudžiavimą ir smurtą bei netinkamą reagavimą į paslaugų gavėjos elgesį.
- **Netinkama mityba:** netinkamos mitybos požymiai (pvz., svorio kritimas, raumenų išsekimas) gali rodyti aplaidumą arba netinkamą priežiūrą.

Komunikacijos iššūkiai:

- **Nežodinis bendravimas:** vartotojams, kurie negali bendrauti žodžiu, gali būti sunku išreikšti savo poreikius arba pranešti apie patiriamą smurtą.
- **Pasitikėjimas kompensuojamomis pagalbinėmis priemonėmis:** naudotojai, kurie naudojami pagalbinėmis technologijomis ar komunikacijos priemonėmis, patiria aplaidumą (arba baudžiami), jei šios priemonės nėra prižiūrimos arba nėra lengvai prieinamos.
- **Besivystantis gebėjimas:** vaikų su negalia gebėjimai vystosi, todėl jiems gali prireikti paramos, kad jie išreikštų savo pageidavimus ir suprastų savo teises.

Elgesys:

- **Dėmesio reikalaujantis elgesys:** vaikai ir moterys su negalia, kurių elgesys yra sudėtingas, gali patirti didesnę smurto riziką dėl personalo nusivylimo arba netinkamo mokymo padėti naudotojams.
- **Akivaizdžiai prislopintas:** vaikai ir moterys su negalia, kurie atrodo pernelyg uždari ar mieguisti, gali patirti priverstinį vaistų vartojimą arba emocinę prievartą.
- **Save žalojantis elgesys:** vaikai ir moterys su negalia, kurie save žaloja, gali susidurti su emociniais išgyvenimais arba neturėti įveikos mechanizmų.
- **Agresijos ar pykčio priepuoliai:** dažni protrūkiai ar agresija gali būti emocinių ar elgesio iššūkių, kuriems reikia tinkamos paramos, o ne bausmės, požymis.

Priminimas: apsilankydami būkite pagarbus ir jautrūs visiems paslaugų gavėjams. Bendraudami su vaikais būkite žaismingi, prieinami ir elkitės tinkamai pagal amžių. Pastebėję bet kokius galimo smurto požymius,

⁷Daugiau informacijos apie smurtą dėl lyties rasite, pavyzdžiui, Inclusion Europe (2018). Gyvenimas po smurto: tyrimas apie tai, kaip moterys su intelekto susiduria su smurtu, kurį patyrė institucijose. Prieiga prie: https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2019/02/LAV-Publication_web.pdf, paskutinį kartą žiūrėta 2024 m. rugsėjo 13 d.; Smurtas prieš moteris ir mergaites su negalia Europos Sąjungoje (2021). Prieiga prie: [galutinis-EDF-pozicijų dokumentas apie smurtą prieš moteris ir mergaites su disabilities-in-the-European-Union.pdf \(edf-feph.org\)](https://www.edf-feph.org/galutinis-EDF-poziciju-dokumentas-apie-smurta-pries-moteris-ir-mergaites-su-disabilities-in-the-European-Union.pdf), paskutinį kartą žiūrėta 2024 m. rugsėjo 1 d. 3 d.; Europos pažangiųjų studijų fondas ir Jean Jaurès fondas (2021). Smurtas prieš moteris ir mergaites su negalia. Prieiga prie: <https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2021/06/Gender-based-violence-against-women-and-girls-with-disabilities.pdf>, Paskutinį kartą žiūrėta 2024 m. rugsėjo 10 d.

nedelsdami praneškite apie tai atitinkamoms institucijoms. Šis kontrolinis sąrašas turėtų būti naudojamas kartu su jūsų profesiniu sprendimu ir pritaikytas prie konkrečių kiekvieno apsilankymo aplinkybių.

5) Pagrindiniai kalbėjimo ir bendravimo su vaikais su negalia ir moterimis su negalia principai

Priminimas: bendravimo tikslas yra užmegzti ryšį, sukurti saugią bendravimo erdvę ir rinkti informaciją patogia, atsižvelgiant į lytį ir amžių.

Pasiruošimas:

- **Surinkite informaciją** (jei įmanoma): prieš bendraudami su vaiku ar moterimi peržiūrėkite jų įrašus (su leidimu), kad suprastumėte jų amžių, patiriamus iššūkius, efektyviausius bendravimo kanalus, interesus ir visus kitus galimus veiksnius.
- **Apsirenkite tinkamai:** dėvėkite patogius, nekeliančius grėsmės drabužius ir venkite dėvėti uniformas ar ženklus, kurie gali atrodyti bauginantys.

Bendravimo būdai:

- **Nežodiniai ženklai:** šypsokitės, užmegzkite akių kontaktą žmogaus, su kuriuo kalbate, lygiu ir naudokite atvirą kūno kalbą, kad perteiktumėte šilumą ir priėmimą.
- **Paprasta kalba:** naudokite aiškią, glaustą, lyties ir amžiaus atžvilgiu jautrią kalbą. Venkite žargono ar techninių terminų.
- **Aktyvus klausymasis:** atidžiai stebėkite vaiko ir moters žodinius ir neverbalinius signalus. Duokite jiems laiko atsakyti ir patvirtinti savo jausmus.
- **Atviri klausimai:** užduokite klausimus, skatinančius vartotoją išsamiau papasakoti apie savo patirtį, pvz., „Ar galite papasakoti daugiau apie tai?“ arba "Kaip jaučiatės čia gyvendamas/praleisdamas savo dieną?"
- **Žaidimų terapija (jaunesniems vaikams):** Įsitraukimas į paprastą žaidimo veiklą gali būti vertinga priemonė pasitikėjimui stiprinti ir pagrindiniams rūpesčiams atskleisti.
- **Gerbkite ribas:** jei vartotojas nesiryža kalbėti ar bendrauti, nespaukite jo.
- **Vaizdai:** iliustracijos gali padėti stebėsenos vizitų komandoms interviu metu bendrauti su vaikais, turinčiais intelekto ir psichosocialinę negalią.⁸

Temos ir klausimai (pavyzdžiai):

- **Kasdienė veikla:** "Ką čia labiausiai mėgstate veikti?" "Kokios taisyklės galioja šioje įstaigoje?"
- **Jausmai ir savijauta:** "Kaip šiandien jaučiatės?" – Ar yra kas nors, dėl ko jautiesi išsigandęs ar liūdnas? (Suformuluota jautriai)
- **Santykiai su darbuotojais:** "Ar turite čia mėgstamą globėją/darbuotoją?" – Ar galite papasakoti apie žmones, kurie jums rūpinasi ar palaiko?

⁸Žr. MDAC, GIP, LIGA, ACT (2017). CHARM įrankių rinkinys – vaiko žmogaus teisių pažeidimo pašalinimo stebėjimo priemonių rinkinys: bendravimo su psichikos negalią turinčiais vaikais vaizdai. Prieiga prie: https://mdac.org/sites/mdac.info/files/charm_en.pdf, paskutinį kartą žiūrėta 2024 m. rugėjo 13 d.

- **Poreikiai ir pageidavimai:** "Ar yra ko nors, ko jums reikia dabar?" "Kas leidžia jaustis laimingam ir saugiam?"

Svarbūs svarstymai:

- **Išsaugokite konfidencialumą:** Užtikrinkite pašnekovą, kad pokalbis bus konfidencialus neperžengiant profesinių ribų.
- **Užduokite teisingus klausimus:** neužduokite visų žemiau išvardintų klausimų; paklauskite tų, kurie atrodo aktualiausi. Nepamirškite paklausti, jei kažkas neaišku arba negirdėjote, ką vaikas ar moteris jums pasakė. Užduokite tolesnius klausimus.
- **Praneškite apie problemas:** jei vartotojas atskleidžia piktnaudžiavimą ar aplaidumą, nedelsdami praneškite apie tai atitinkamoms institucijoms.

Interviu su vaikais su negalia ir personalu, dirbančiu su vaikais su negalia

Galite naudoti klausimus iš įvairių sričių, pavyzdžiui, kaip numatyta CHARM įrankių rinkinyje .

a) Vaikų su negalia apklausa

1. ORUMAS IR PRIVATUMAS – Ar čia gražu? Ar tai jūsų pačių drabužiai? Ar juos pasirinkote? Ar išsirinkote savo kirpimą? Ar turite saugią vietą daiktams laikyti? Ar galite užrakinti tualetu duris? Kaip personalas? Kas yra tavo mėgstamiausias darbuotojas? Kodėl? Kas tau nepatinka? Kodėl? Ar galite nusipirkti daiktų sau? Kas atsitiko per tavo praeitą gimtadienį? Kas čia yra geriausia? Kas yra blogiausia? Kur galite nueiti, kad pasisemtumėte privatumo?

2. ĮSTATYMAS ĮSTAIGOJE – Kodėl čia gyveni? Kiek laiko čia gyveni? Ar palaikote ryšį su šeima ar draugais? Kada tu čia atsikraustei? Kaip jautėtės, kai čia atsikraustėte? Kur tu nori gyventi? Ar kas nors tavęs klausė, ar čia atvyksi? Ar žinai, kada iš čia išvažiuosi?

3. INSTITUCAVIMO ALTERNATYVOS – Ar turite šeimos narių? Ar bendrauji su jais? Ar turite tetą, dėdę ar pusbrolių? Ar kas nors kitas tave prižiūrėjo? Kaip jautiesi čia gyvendamas? Ar yra dar kur nors norėtum gyventi?

4. REKACIJA, LAISVALAIKIS IR KULTŪRA; SOCIALINĖ ĮTRAUKIMAS – Ką veikiate laisvalaikio? Kokius žaidimus čia žaidi? Ar turite knygų? Ar dalyvaujate veikloje su kitais vaikais? Ar galite man apie tai papasakoti? Ar buvote išvykose/išvykose? Kokia buvo paskutinė jūsų kelionė/išvyka? Ar turite draugų už įstaigos ribų? Kaip dažnai juos matote?

5. IŠSILAVINIMAS – Ar lankote mokyklą? Papasakok apie savo pamokas. Ar mokykla čia ar kur kitur? Ką norėtum veikti suaugęs? Ar mokaisi įgyti kokios nors kvalifikacijos? Ar jūsų klasėje yra vaikų be negalios?

6. PRIEŽIŪROS PLANAVIMAS IR DALYVAVIMAS – Kokie planai jums čia buvo sukurti? Ar kas nors jums tai paaiškino? Ar to tu nori? Su kuo gali pasikalbėti apie savo planus? Ar dalyvavote susitikimuose dėl ateities planų? Ar darbuotojai jums pasako, kai galvoja apie planus? Ar jie klauso jūsų nuomonės? Kas yra jūsų

pagrindinis darbuotojas? Ar tau jie patinka? Ar manai, kad jie tave supranta? Ar galite parodyti savo asmeninę knygą?

7. FIZINĖ SVEIKATA IR SUTIKIMAS – Ar esate sveikas? Kada paskutinį kartą sirgote? Ar vartojate kokias nors tabletes? Kada paskutinį kartą buvai pas odontologą? Ar jums buvo daromos injekcijos? Ar sutinkate su vaistais? Ar kas nors paklausė jūsų nuomonės? Ar jums buvo atlikta kokių nors operacijų? Ar kas nors paaiškino, apie ką tai buvo?

8. SMURTAS – Ar čia jautiesi saugus? Ar kada nors jautiesi nesaugus? Kodėl? Ar tau čia kada nors buvo skaudu? Kaip? Ką daryti darbuotojai, jei vaikas susinervinęs/pyksta? Ar tau taip kada nors nutiko? Ar kur nors siunčiami neklaužados vaikai? Ar yra patyčių? Su kuo gali pasikalbėti, jei tau liūdna? Kas tau čia patinka? Kas tau nepatinka? Kodėl?

9. SKUNDAI – Ar kada nors skundėsi? Ar padėjo? Kaip vaikai gali skųstis, jei jiems kažkas nepatinka? Ar žinote, kur yra skundų dėžutė? Ar į skundus žiūrima rimtai? Su kuo gali pasikalbėti, jei pyksti dėl sprendimo? Ar turite advokatą?

b) Apklausti darbuotojus, dirbančius su vaikais su negalia

1. ORUMAS IR PRIVATUMAS – Koks šio vaiko vardas? Ar ji/jis turi pravardę? – Ką gali pasakyti apie šį vaiką? – Ką jam/jai patinka veikti? Nepatinka? – Kur laikomi asmeniniai vaiko daiktai? – Ar vaikai gali nešioti savo drabužius? – Kas nutiks, jei vaikas neturės drabužių ar asmeninių daiktų? – Kaip dažnai vaikams galima valyti drabužius? – Kur vaikai gali turėti privatumo? – Kas gali patekti į vaikų kambarius? – Kaip aprenjami vaikai? Kas jiems padeda tai padaryti? – Kokios yra maudymosi vonioje ir duše taisyklės? Lytis? – Kaip švenčiamas vaiko gimtadienis? – Ar vaikas turi jiems priskirtą pagrindinį darbuotoją?

2. ĮSTAIGOS TVARKOS – Kodėl šis vaikas čia gyvena? – Dėl kokių priežasčių šis vaikas negali gyventi su šeima/bendruomenėje? – Koks leidimas įkurdinti vaiką? Teismo nutartis? Sutartis? – Ar vaikas buvo susijęs su jos apgyvendinimu čia? Ar jų nuomonės buvo klausama pasirašant sutartį / teismo proceso metu? – Kokia vaiko nuomonė apie gyvenimą čia? – Kaip dažnai peržiūrimas vaiko įkurdinimas? Su kuo? Koks buvo paskutinės peržiūros rezultatas? – Kas yra teisėtas vaiko globėjas? – Kaip dažnai pas juos lankosi teisėtas vaiko globėjas?

3. INSTITUCAVIMO ALTERNATYVOS – Kokios alternatyvos buvo svarstomos prieš apgyvendinant vaiką? – Ar šioje įstaigoje teikiamos paslaugos yra prieinamos bendruomenėje? – Koks yra vaikų išleidimo procesas? – Ar buvo svarstyta galimybė globoti/įvaikinti/apgyvendinti pas gimines? – Ar yra planas, kad šis vaikas grįžtų į bendruomenę? Ar galiu tai pamatyti/pavyzdį? – Kaip darbuotojai, planuodami vaiko išleidimą, derinasi su bendruomeninėmis tarnybomis? – Ar daug vietų šioje įstaigoje paklausa? Kodėl?

4. UGDYMAS, POILSIS IR VEIKLA – Ar galėtumėte parodyti, kokios knygos/žaislai/užsiėmimai yra prieinami vaikams? – Kaip buvo pasirinktos šios medžiagos? – Ar yra kompiuterių? Ar vaikai gali naudotis internetu? – Kokį išsilavinimą čia galima gauti vaikams? – Ar vaikai ugdomi įstaigoje ar kitur? – Ar galiu pamatyti ugdymo programą/mokyklinio vaikų darbo pavyzdžius? – Kiek vaikų mokosi formaliajame

ugdyme? – Kokia pramoginė veikla čia organizuojama? Ar galiu pamatyti sąrašą? – Ar turite išteklių įvairių negalių vaikams? – Kokias technikas naudojate bendraudamas su vaikais?

5. DALYVAVIMAS PLANUOJANT PRIEŽIŪRĄ – Ar galite papasakoti apie čia naudojamą priežiūros planavimo metodą? – Kaip vaikai įtraukiami į šį procesą? – Kaip reguliariai peržiūrimi vaikų priežiūros planai? Su vaiko dalyvavimu? – Kokios yra skirtingos vaiko priežiūros plano dalys? – Kokie specialistai dalyvauja slaugant ir gydant vaiką? – Kokie yra įrašai apie vaiko nuomonę/pažiūras? Kaip tokių ieškoma? – Kas yra vaiko atvejo vadybininkas? Kaip dažnai jie lankosi? – Kas atsitiks, jei vaikas nesutinka su jo priežiūros plano dalimi? Arba, jei jie nori, kad jų atvejo vadybininkas būtų pakeistas? – Kaip sprendžiami vaiko skundai? Ar buvo skundų? Ar galite man apie tai papasakoti? – Kas įvertina vaiko poreikius? – Ar galite papasakoti apie šio vaiko individualius poreikius? Kokią paramą jie gauna? – Kokie šio vaiko priežiūros plano tikslai? Kokie planai didinti šio vaiko vystymąsi/savarankiškumą? – Ar vedate gyvenimo įgūdžių kursus? Maisto gaminimas, biudžeto sudarymas, asmeninė priežiūra, kelionės, sveikata, namų ruoša ir kt. – Kokią paramą šis vaikas gaus perėjimo metu? Grįžimas namo, persikėlimas į globėjų šeimą, pasiruošimas savarankiškam gyvenimui ir kt.

6. SEKSUALINĖ SVEIKATA IR SAUGA – Kokia informacija/švietimas suteikiamas jauniems žmonėms apie santykius, lytinius santykius, brendimą? – Kokios higienos priemonės yra skirtos mergaitėms? – Kokios kontraceptinės priemonės yra? Kaip jaunimas gali juos pasiekti privačiai? – Ar mergaitėms yra skiriamos kontracepcijos priemonės? Ar jie informuoti apie galimybes? – Ar vyksta sterilizacija? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? Ar tai liečia tik mergaites ar taip pat berniukus? Ar pasitaiko abortų? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? – Ar jauniems žmonėms leidžiama užmegzti asmeninius santykius? – Su kuo vaikai gali kalbėti apie santykius, lytinius santykius, brendimą? Kaip užtikrinti, kad personalo ir kitų vaikų seksualinė prievarta kasdienės higienos metu nepasikartotų? – Kaip sprendžiate įtarimus dėl vaikų seksualinio priekabiavimo? – Ar buvo skundų dėl seksualinio priekabiavimo? Prieš personalą? Prieš kitus jaunuolius? Kas atsitiko? – Kokie mokymai organizuojami personalui apie seksualinę sveikatą ir saugą?

7. FIZINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA IR SUTIKIMAS – Kaip dažnai vaikai lankosi pas gydytoją? Odontologą? Akių gydytoją? – Kokius skiepus turi vaikai? Ar galite man parodyti įrašus? – Prašau pasakyti, koks yra protokolas, jei vaikas susirgo ar susižalojo. – Koks medicinos personalas lankosi įstaigoje? Kaip dažnai? – Kokio sutikimo prašoma, jei vaikui reikalingas medicininis gydymas? Ar prašoma jų sutikimo? – Kokie vaistai skiriami šiam vaikui? Kokia šio vaisto tiekimo priežastis? – Kas nutinka, kai vaikas nusprendžia nevartoti vaistų / sutinka gydytis / operacija? – Kas skiria vaistus ir gydymą? Kokie įrašai apie tai vedami? – Kokia informacija apie sveikatą prieinama vaikams? – Kaip gydomos infekcinės ligos? Ar buvo kokių nors infekcinių ligų protrūkių? – Kokie darbuotojai yra apmokyti suteikti pirmąją pagalbą? Ką sudaro šis mokymas? – Kokios pirmosios pagalbos priemonės yra šioje palatoje? – Kokie yra ligų, nelaimingų atsitikimų ar traumų apskaitai? Ar galiu tai pamatyti? – Kur laikomi vaistai? Kas gali gauti vaistus? Ar galiu pamatyti vaistų lenteles? – Kaip dokumentuojamas vaiko sutikimas ar atsisakymas gydytis? Ar galiu turėti naudojamos formos pavyzdį?

8. SKUNDAI – Kaip vaikai gali skųstis? – Ar yra skundų dėžutė? Ar galiu pamatyti skundo formos pavyzdį? – Ar vaikų bylose saugomi skundų įrašai? – Kokie įrašai vedami apie skundus? Ar galiu pamatyti skundų žurnalą? – Kaip nagrinėjami vaikų skundai? – Kokia pagalba gali būti vaikams, kurie nori skųstis? – Ar vaikams prieinama nepriklausoma advokatūra/patarimas? – Kas atsitiks, jei vaikas nesutinka su jo pagrindinio darbuotojo/teisėto globėjo/darbuotojo/įstaigos direktoriaus priimtu sprendimu? Ar jie gali apskųsti? – Kaip sprendžiami jautraus ar rimto pobūdžio skundai? – Kiek skundų iš vaikų gauta per pastaruosius šešis mėnesius/metus? Kokia statistika prieinama? Kaip skirstomi skundai?

9. PERSONALO MOKYMAS – Kokios personalo mokymo formos yra privalomos? – Kokie yra šioje įstaigoje dirbančių darbuotojų biografijos patikrinimai? – Ar darbuotojai mokomi: – Sveikatos ir saugos? – Vaikų apsauga? – Vaiko raida? – Psichikos sveikata? Intelektu negalia? Autizmas? – Alternatyvi ir papildyta komunikacija (AAC)? – Žmogaus teisės? – Teisiniai standartai / nacionalinė politika? – Rankinis tvarkymas? – Asmeninė vaikų priežiūra? – Veikia raktas? – Nustatyti smurtą? – Skundų nagrinėjimas? – Tvarkyti vaistus? – Ar tokiuose mokymuose privalo dalyvauti darbuotojai? – Kokie registruojami darbuotojų mokymai?

10. SUVARŽYMAI – Kaip elgiamasi su vaikais, jei jie netinkamai elgiasi? – Kokios sankcijos taikomos netinkamai besielgiantiems vaikams? – Kaip suvaldoma agresija/pyktis? Kokie deeskalavimo būdai naudojami? Kokie mokymai juose numatyti? – Kokie įvykiai registruojami? – Ar naudojami atskiri kambariai? Kokiais tikslais? Kiek laiko vaiką galima paguldyti viename? Kas nusprendžia? Kokie įrašai saugomi? Ar gali man parodyti? – Ar naudojami fiziniai suvaržymai? (Diržai, diržai, sagtys, virvės, grandinės, sutramdomos lovos, trandomos kėdės, antrankiai ir pan.) Kokiam tikslui? Kiek laiko vaikas gali būti fiziškai suvaržytas? Kas nusprendžia? Kokie įrašai saugomi? Ar gali man parodyti? – Ar darbuotojai kada nors naudoja rankinio valdymo būdus/laikymus, kad sulaikytų vaikus? Ar galite man paaiškinti, kaip tai daroma? – Ar vartojami raminamieji vaistai? Kokie tipai? Kokiu tikslu? Kas dėl to nusprendžia? Kokie įrašai saugomi? – Kaip pranešama apie atsiskyrimo / suvaržymo / sedacijos atvejus? Kam? Kokie laiko limitai? – Kaip tenkinami emociniai vaikų poreikiai? – Kaip sprendžiami patyčių atvejai? – Ar čia patyčių tarp vaikų pasitaiko? Kokios patyčios? – Ar laikotės politikos prieš patyčias? Ar galiu turėti kopiją? Kaip vaikai informuojami apie kovas su patyčiomis politiką? – Kas nutiks, jei tarp vaikų kils muštynės? – Kokia procedūra atliekama, jei vaikas pasako, kad jam buvo padaryta žala? Nuo kito vaiko? Ar darbuotojas? – Kokia parama/reabilitacija/terapija teikiama vaikams, nukentėjusiems nuo prievartos? – Ar pastaruju metu / per pastaruosius šešis mėnesius / metus buvo rimtų incidentų? – Ar čia yra ypač pažeidžiamų vaikų? Kas daro juos labiau pažeidžiamus? Kaip darbuotojai reaguoja į šiuos pažeidžiamumus? – Kokios slaugos formos teikiamos labai mažiems vaikams/vaikams, turintiems dauginę negalią/komunikacijos sutrikimų/psichikos sveikatos problemų/autizmui/paaugliams? – Už kiek vaikų atsakingas kiekvienas pagrindinis darbuotojas? Kiek laiko jie praleidžia su vaikais? Kaip dažnai jie lankosi?

11. MIRTYS IR KITI ATVEJAI – Kiek vaikų mirė šioje įstaigoje? Praėję metai / penkeri metai? – Kokie registruojami mirčių / labai rimtų incidentų duomenys? Mirties / incidento priežastys? – Koks protokolas, jei vaikas miršta? Kam pranešta? Policija? Medicinos įstaigai? Priežiūros institucijai? – Kur nuneštas vaiko kūnas? – Kokie tyrimai atliekami, kai mirė vaikas? Vidinis/nepriklausomas? – Kada policija informuojama apie mirtis/rimtus incidentus? – Kaip šeimos informuojamos apie mirtis/rimtus incidentus? – Kaip kiti vaikai

informuojami, jei vaikas mirė? Ar yra koks nors paminklas mirusiems vaikams? Kokia pagalba teikiama vaikams, kad išgyventų draugo mirtį?

12. SOCIALINĖ ĮTRAUKIMAS – Kiek šeimos yra įtrauktos į savo vaikų priežiūrą? – Kaip palengvinami šeimos/draugų vizitai? – Ar šeimos gali gauti lėšų, padedančių keliauti aplankyti savo vaikų? – Kaip dažnai vaikai palieka įstaigą? Ar jie gali aplankyti savo šeimas? – Kaip vaikai ruošiami išeiti iš įstaigos? – Kiek laiko čia gyvena vaikai? Koks yra ilgiausias laikotarpis? – Kur mokosi vaikai? – Ar yra programų, skirtų jaunimui paruošti savarankiškam gyvenimui? – Kokie laisvalaikio užsiėmimai yra skirti vaikams? Kaip dažnai vaikai vyksta į keliones/atostogas? Į kur? – Kaip vaikai gali susisiekti su savo šeimomis/draugais/santykiais? Kaip dažnai jie gali naudotis telefonu? Kokia pagalba teikiama vaikams, turintiems bendravimo sutrikimų? – Kaip tvarkomi laiškai/asmeninė korespondencija?

Interviu su moterimis su negalia ir personalu, dirbančiu su moterimis su negalia

a) Moterų su negalia apklausa

Atkreipkite dėmesį, kad tam tikri klausimai aktualūs tik tuo atveju, jei įstaigoje gyvena moteris su negalia.

1. ORUMAS IR PRIVATUMAS – Ar čia gražu? Ar tai jūsų pačių drabužiai? Ar juos pasirinkote? Ar išsirinkote savo kirpimą? Ar turite saugią vietą savo daiktams laikyti? Ar galite užrakinti tualetu duris? Kaip personalas? Kas tavo mėgstamiausias? Kodėl? Kas tau nepatinka? Kodėl? Ką galite ir ko negalite nuspręsti? Ar atšventėte čia savo paskutinį gimtadienį? Kas čia yra geriausia? Kas yra blogiausia? Kur galite nueiti, kad pasisemtumėte privatumo?

2. ĮSTAIGOS TVARKOS – Kodėl čia gyvenate/naudojatės šia paslauga? Kiek laiko čia gyvenate / naudojatės šia paslauga? Ar palaikote ryšį su šeima ar draugais / ar turite čia draugų? Kada tu čia atėjai? Kaip jautėtės, kai persikėlėte čia / pradėjote naudotis šia paslauga? kur tu nori gyventi? Ar kas nors tavęs klausė, ar čia atvyksi? Ar žinote, kada išeisite iš čia / nustosite naudotis šia paslauga?

3. INSTITUCAVIMO ALTERNATYVOS – Ar turite šeimos narių/draugų? Ar bendrauji su jais? Ar turite tetą, dėdę ar pusbrolių? Ar kas nors kitas prižiūrėjo jus, kai buvote vaikas? Kaip jaučiatės čia gyvendamas/naudodamasis šia paslauga? Ar yra dar kur nors norėtum gyventi? Kokią kitą paslaugą galite įsivaizduoti naudingę?

4. POILSIS IR VEIKLA – Ką veikiate laisvalaikiu? Kokia veikla čia užsiimi? Ar turite čia asmeninių daiktų? Ar dalyvaujate veikloje su kitais vartotojais? Ar galite man apie tai papasakoti? Ar buvote išvykose/išvykose? Kokia buvo paskutinė jūsų kelionė/išvyka? Ar turite draugų už šios įstaigos ribų? Kaip dažnai juos matote?

5. PRIEŽIŪROS PLANAVIMAS IR DALYVAVIMAS – Kokie planai jums čia buvo sukurti? Ar kas nors jums tai paaiškino? Ar to tu nori? Su kuo gali pasikalbėti apie savo planus? Ar dalyvavote susitikimuose dėl ateities planų? Ar darbuotojai jums pasako, kai galvoja apie planus? Ar jie klauso jūsų nuomonės? Kas yra jūsų pagrindinis darbuotojas / bylų vadybininkas? Ar tau jie patinka? Ar manai, kad jie tave supranta?

6. SEKSUALINĖ SVEIKATA IR SAUGA – Kokią informaciją/išsilavinimą čia gavote apie santykius ir lytinius santykius? Kokie higienos produktai yra jums prieinami? – Kokios kontraceptinės priemonės yra? Kaip galite juos pasiekti privačiai? – Ar jums ar kitoms moterims yra taikomos kontracepcijos priemonės? Ar esate informuoti apie galimybes? Ar privaloma vartoti kontracepciją? – Ar čia vyksta sterilizacija? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? – Ar čia abortas vyksta? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? – Ar jums ir kitoms moterims leidžiama užmegzti asmeninius santykius? – Su kuo jūs ir kitos moterys galite kalbėti apie lytinius santykius? – Jei moteriai reikia pagalbos maudantis ar naudojantis tualetu, pagalbą teikia vyrai ar moterys? Kodėl? – Ar kada nors pranešėte apie seksualinį priekabiavimą? Kada? Prieš ką? Kam? Kas atsitiko?

7. FIZINĖ SVEIKATA IR SUTIKIMAS – Ar esate sveika? Kada paskutinį kartą sirgote? Ar vartojate kokias nors tabletes? Kada paskutinį kartą buvai pas odontologą? Ar jums buvo daromos injekcijos? Ar sutinkate su vaistais? Ar kas nors paklausė jūsų nuomonės? Ar jums buvo atlikta kokių nors operacijų? Ar kas nors paaiškino, apie ką tai buvo? Ar jūs priimate sprendimus dėl gydymo, ar kažkas kitas priima tai už jus?

8. SUVARŽYMAS – Ar čia jautiesi saugi? Ar kada nors jautiesi nesaugi? Kodėl? Ar tau čia kada nors buvo skaudu? Kaip? Ką daryti darbuotojai, jei kas nors yra nusiminęs / piktas? Ar tau taip kada nors nutiko? Ar yra kur nors siunčiami nepaklusnūs asmenys? Ar yra patyčių? Su kuo gali pasikalbėti, jei tau liūdna? Kas tau čia patinka? Kas tau nepatinka? Kodėl? Ar jūs kada nors patyrėte smurtą čia? Ar kur nors kitur? Ar tai turėjo ką nors bendro su tuo, kad esate moteris?

9. SKUNDAI – Ar kada nors skundeisi? Ar padėjo? Kaip žmonės gali skųstis, jei jiems kažkas nepatinka? Ar žinote, kur yra skundų dėžutė? Ar į skundus žiūrima rimtai? Su kuo gali pasikalbėti, jei pyksti dėl sprendimo? Ar turite advokatą?

b) Apklausti darbuotojus, dirbančius su moterimis su negalia

1. VARTOTOJAI – Kiek paslaugų gavėjų yra šioje programoje? Koks apytikslis vyrų ir moterų procentas? Koks apytikslis procentas yra (a) jaunesnių nei 18 metų, (b) 18–65 metų, (c) vyresnių nei 65 metų ir kiek iš šių žmonių yra moterys? Kiek procentų vartotojų yra atimtas arba apribotas veiksnumas (globojami)? Kiek procentų šių žmonių yra moterys? Kas yra globėjai? (pvz., šeimos nariai, profesionalūs darbuotojai, įstaigos direktorius)? Kokia yra vidutinė buvimo šioje įstaigoje trukmė? Kiek žmonių per pastaruosius 12 mėnesių paliko įstaigą? Kiek procentų šių žmonių buvo moterys? Kur jie dingę?

2. ORUMAS IR PRIVATUMAS – Koks šios moters vardas? Ar ji turi pravardę? – Ką galite pasakyti apie šią moterį? – Ką jai patinka veikti? Nepatinka? – Kur laikomi moters asmeniniai daiktai? – (Institucijos: ar moterys gali nešioti savo drabužius? – Kas atsitiks, jei moteris neturi drabužių ar asmeninių daiktų? – Kaip dažnai moterys gali išsivalyti drabužius? – Kur moterys gali eiti, kad galėtų turėti privatumo? – Kam leidžiama įeiti į moterų kambarius – Ar moterys gali nuspręsti, su kuo apsirengti? Kartu su vyrais? Kaip švenčiamas moters gimtadienis – ar moteris turi priskirtą darbuotoją?

2. ĮSTAIGOS TVARKA – Kodėl ši moteris čia gyvena / lanko šią įstaigą? – Dėl kokių priežasčių ši moteris negali gyventi bendruomenėje / turi lankytis šioje įstaigoje? – Koks leidimas įkurdinti šią moterį? Teismo

nutartis? Sutartis? – Ar moteris buvo susijusi su jos apgyvendinimu čia? Ar jos buvo klausiama apie jos valią ir pageidavimus pasirašant sutartį/(teisinio) proceso metu? – Ar ši moteris kada nors buvo institucionalizuota prieš atvykdamą čia? Kokia moters nuomonė apie gyvenimą čia / lankymąsi šioje įstaigoje? – Kaip dažnai peržiūrimas moters įkurdinimas? Su kuo? Koks buvo paskutinės peržiūros rezultatas? – Ar ši moteris globojama? Kokio tipo? Kas yra moters globėjas, jei toks yra? – Kaip dažnai su ja susisiečia moters globėjas? Kaip?

3. INSTITUCAVIMO ALTERNATYVOS – Kokios alternatyvos buvo svarstomos prieš čia apgyvendinant moterį? – Ar šioje įstaigoje teikiamos paslaugos yra prieinamos bendruomenėje? – Koks yra moterų paleidimo procesas? – Ar yra planas, kad ši moteris grįžtų į bendruomenę/nelankytų atskirtoje negyvenamoje aplinkoje? Ar galiu tai pamatyti/pavyzdį? – Kaip darbuotojai, planuodami moters išrašymą, derinasi su bendruomeninėmis tarnybomis? – Ar daug vietų šiame objekte paklausa? Kodėl?

4. POILSIS IR VEIKLA – Ar galėtumėte pasakyti, kokios programos/užsiėmimai yra prieinami moterims? – Kaip buvo pasirinktos šios veiklos? – Ar žmogus gali dalyvauti šioje veikloje? Ar įstaigoje ar už jos ribų yra programų/veiklos, kuriose moterys negali dalyvauti? Kodėl? – Ar yra kompiuterių? Ar moterys gali naudotis internetu? – Kokios jūsų organizuojamos programos yra prieinamos moterims už šios įstaigos ribų?

5. DALYVAVIMAS PLANUOJANT PRIEŽIŪRĄ – Ar galite papasakoti apie čia naudojamą priežiūros planavimo metodą? – Kaip į šį procesą įtraukiamos moterys? – Ar yra koks nors skirtumas, kalbant apie vyrus? – Kaip reguliariai peržiūrimi moterų priežiūros planai? Kieno? Su suinteresuoto asmens dalyvavimu? – Kokios yra skirtingos moters priežiūros plano dalys? – Kokie specialistai dalyvauja slaugant ir gydant moterį? – Kokie yra įrašai apie moters valią ir pageidavimus? Kaip tokių ieškoma? – Kas yra pagrindinis moters darbuotojas/atvejų vadybininkas? Kaip dažnai jie susitinka su moterimi? – Kas atsitiks, jei moteris nesutinka su jos priežiūros plano dalimi? Arba jei ji nori, kad jos pagrindinis darbuotojas būtų pakeistas? – Kaip sprendžiami moterų skundai? Ar buvo skundų? Ar galite man apie tai papasakoti? – Kas vertina moterų poreikius? Kaip? – Ar galite papasakoti apie šios moters individualius poreikius? Kokią paramą ji gauna? – Kokie šios moters priežiūros plano tikslai? Kokie planai didinti šios moters nepriklausomybę? – Ar vedate gyvenimo įgūdžių kursus? Maisto gaminimas, biudžeto sudarymas, asmeninė priežiūra, kelionės, sveikata, namų ruošia ir kt. – Kokią paramą ji gauna ruošiantis savarankiškam gyvenimui?

6. SEKSUALINĖ SVEIKATA – Kokia informacija/švietimas teikiamas moterims apie lytinius santykius? – Kokios higienos priemonės yra skirtos moterims? – Kokios kontraceptinės priemonės yra? Kaip moterys gali jas pasiekti privačiai? – Ar moterims skiriamos kontracepcijos priemonės? Ar jie informuoti apie galimybes? – Ar vyksta sterilizacija? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? – Ar įvyksta abortas? Kaip? Suinteresuoto asmens prašymu ar kitų iniciatyva? – Ar moterims leidžiama užmegzti asmeninius santykius? – Su kuo moterys gali kalbėti apie lytinius santykius? – Kaip užtikriname, kad personalo ir kitų vartotojų seksualinės prievartos per kasdienes higienos procedūras nepasikartotų? – Kaip sprendžiame įtarimus dėl moterų seksualinio priekabiavimo? – Ar buvo skundų dėl seksualinio priekabiavimo? Prieš personalą? Prieš kitus vartotojus? Kas atsitiko? – Kokie mokymai organizuojami personalui apie seksualinę sveikatą ir saugą?

7. FIZINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA IR SUTIKIMAS – Kaip dažnai moterys lankosi pas gydytoją? – Kokius skiepus skiepija moterys? Kaip prašoma jų sutikimo? Ar galite man parodyti įrašus? – Prašau pasakyti, koks yra protokolas, jei moteris susirgo ar susižalojo. – Koks medicinos personalas lankosi įstaigoje? Kaip dažnai? – Kokio sutikimo prašoma ir kaip, jei moteriai reikalingas medicininis gydymas? Ar prašoma jos sutikimo? Kuo tai skiriasi, jei moteriai nustatyta globa? – Kokie vaistai skiriami šiai moteriai? Kokia šio vaisto tiekimo priežastis? – Kas nutinka, kai moteris nusprendžia nevartoti vaistų / sutinka gydytis / operacija? – Kas skiria vaistus ir gydymą? Kokie įrašai apie tai vedami? – Kokia informacija apie sveikatą prieinama moterims? – Kaip gydymas infekcinės ligos? Ar buvo kokių nors infekcinių ligų protrūkių? – Kokie darbuotojai yra apmokyti suteikti pirmąją pagalbą? Ką sudaro šis mokymas? – Kokios pirmosios pagalbos priemonės yra prieinamos šioje įstaigoje? Kur tiksliai? – Kokie yra ligų, nelaimingų atsitikimų ar traumų apskaitai? Ar galiu tai pamatyti? – Kur laikomi vaistai? Kas gali gauti vaistus? Ar galiu pamatyti vaistų lenteles? – Kaip dokumentuojamas moters sutikimas ar atsisakymas gydytis? Ar galiu turėti naudojamos formos pavyzdį?

8. SKUNDAI – Kaip paslaugų gavėjai gali pateikti skundus? Kiek iš jų yra moterų? – Ar yra skundų dėžutė? Ar galiu pamatyti skundo formos pavyzdį? – Ar vartotojų bylose saugomi skundų įrašai? – Kokie įrašai vedami apie skundus? Ar galiu pamatyti skundų žurnalą? – Kaip tiriami vartotojų skundai? – Kokia pagalba gali būti teikiama vartotojams, kurie nori skųstis? – Kokios paramos priemonės galimos moterims su negalia, jei jos nori skųstis? – Ar vartotojams prieinama nepriklausoma advokatūra/patarimas? – Kas atsitiks, jei naudotojas nesutinka su jo pagrindinio darbuotojo / globėjo / personalo nario / objekto direktoriaus sprendimu? Ar jie gali apskųsti? – Kaip sprendžiami jautraus ar rimto pobūdžio skundai? – Kiek vartotojų skundų buvo gauta per pastaruosius šešis mėnesius/metus? Kiek jų buvo gauta iš moterų? Kokia statistika prieinama? Kaip skirstomi skundai?

9. PERSONALO MOKYMAS – Kokios personalo mokymo formos yra privalomos? – Kokie yra šioje įstaigoje dirbančių darbuotojų biografijos patikrinimai? – Ar darbuotojai mokomi: – Sveikatos ir saugos? – Psichikos sveikata? Intelektinė negalia? Autizmas? – Alternatyvi ir papildyta komunikacija (AAC)? – Žmogaus teisės? – Teisiniai standartai / nacionalinė politika? – Rankinis tvarkymas? – Asmeninė moterų priežiūra? – Veikia raktas? – Nustatyti smurtą? – Skundų nagrinėjimas? – Tvarkyti vaistus? – Ar tokiuose mokymuose privalo dalyvauti darbuotojai? – Kokie registruojami darbuotojų mokymai?

10. SUVARŽYMAS – Kokią prievartą ir smurtą čia patiria moterys ir koks smurtas būdingas institucijoms / atskirtoms nestacionarinėms paslaugoms? – Ką moterys čia daro, kad susidorotų su prievarta ir smurtu? – Kas atsitiko, kai jie išsikraustė iš įstaigos / paliko atskirtą nestacionarinę tarnybą? – Kaip moterų patirtis įtakoja jų galimybes gyventi bendruomenėje? – Kas jiems padėtų susidoroti su šiomis traumomis? – Kaip elgiamasi su moterimis, jei jos netinkamai elgiasi? Kuo šis procesas skiriasi vyrams? Kas laikoma netinkamu elgesiu? – Kokios sankcijos taikomos netinkamai besielgiančioms moterims? – Kaip suvaldoma agresija/pyktis? Kokie deeskalavimo būdai naudojami? Kokie mokymai juose numatyti? – Kokie įvykiai registruojami? – Ar naudojami atskiri kambariai / „rami kambariai“ / atskiri kambariai? Kokiais tikslais? Kiek laiko moteris gali būti viename? Kas nusprendžia? Kokie įrašai saugomi? Ar gali man parodyti? Kuo šis procesas skiriasi vyrams? – Ar naudojami fiziniai suvaržymai? (Diržai, diržai, sagtys, virvės, grandinės, sutramdomos lovos, tramdomos kėdės, narvelinės lovos – tinklelis ar metalinis, antrankiai ir pan.) Kokiam

tikslui? Kiek laiko moteris gali būti fiziškai suvaržyta ir kuo tai skiriasi vyrams? Kas nusprendžia? Kokie įrašai vedami? Ar gali man parodyti? – Ar darbuotojai kada nors naudoja rankinio valdymo būdus/laikymus, kad suvaržytų moteris? Ar galite man paaiškinti, kaip tai daroma? – Ar vartojami raminamieji vaistai? Kokie tipai? Kokių tikslų? Kas nusprendžia? Kokie įrašai saugomi? – Kaip pranešama apie atsiskyrimo / suvaržymo / sedacijos atvejus? Kam? Kokie laiko limitai? – Kaip tenkinami emociniai moterų poreikiai? – Kaip sprendžiami patyčių atvejai? – Ar čia patyčios tarp vartotojų vyksta? Kokios patyčios? – Ar laikotės politikos prieš patyčias? Ar galiu turėti kopiją? Kaip moterys informuojamos apie kovos su patyčiomis politiką? – Kas atsitiks, jei tarp vartotojų kils kova? – Kokia procedūra atliekama, jei moteris jums sako, kad jai buvo padaryta žala? Kito vartotojo? Ar darbuotojas? – Kokia parama/reabilitacija/terapija teikiama prievartą patyrusioms moterims? – Ar pastaruoju metu / per pastaruosius šešis mėnesius / metus buvo rimtų incidentų? – Ar čia yra moterų, kurios atsidūrė ypač pažeidžiamoje padėtyje? Kas daro jų padėtį pažeidžiamą? Kaip darbuotojai reaguoja į šiuos pažeidžiamumus? – Kokios slaugos/gydymo formos teikiamos įvairių negalią turinčioms/bendravimo sutrikimų/psichikos sveikatos problemų/autizmą turinčioms moterims? – Už kiek vartotojų yra atsakingas kiekvienas pagrindinis darbuotojas? Kiek laiko jie praleidžia su vartotojais? Kaip dažnai jie su jais susitinka? Ar jie taip pat gali turėti vyrų ir moterų vartotojų?

11. MIRTIS IR RIMTI ATVEJAI – Kiek vartotojų mirė šioje įstaigoje? Kiek iš jų yra moterų? Praėję metai / penkeri metai? – Kokie registruojami mirčių / labai rimtų incidentų duomenys? Mirties / incidento priežastys? – Koks protokolas, jei miršta vartotojas? Kam pranešta? Policija? Daktaras? Priežiūros institucija? – Kur paimtas vartotojo kūnas? – Kokie tyrimai atliekami, kai miršta vartotojas? Vidinis/nepriklausomas? – Kada policija informuojama apie mirtis/rimtus incidentus? – Kaip šeimos informuojamos apie mirtis/rimtus incidentus? – Kaip kiti vartotojai informuojami, jei vartotojas mirė? Ar yra koks nors paminklas mirusiems vartotojams? Kokia pagalba teikiama vartotojams, norint susidoroti su draugo mirtimi?

12. SOCIALINĖ ĮTRAUKTIS – Kaip dažnai moterys palieka įstaigą/lanko įstaigą? – Kaip moterys ruošiasi išeiti iš įstaigos / nustoti lankyti nestacionarią segreguotą tarnybą? Kuo tai skiriasi nuo vyrų pasiruošimo? – Kiek laiko moterys čia išbūna? Koks yra ilgiausias laikotarpis? – Ar yra programų, skirtų jaunimui paruošti savarankiškam gyvenimui? – Kokia pagalba gali būti teikiama moterims, turinčioms bendravimo sutrikimų?

Kitų stebėjimo priemonių pavyzdžiai

- **WHO QUALITY RIGHTS PRIEMONIŲ RINKINYS** – Psichikos sveikatos ir socialinės priežiūros įstaigų kokybės ir žmogaus teisių vertinimas ir gerinimas:
https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/70927/9789241548410_eng.pdf?sequence=3
- **ITHACA TOOLKIT** – žmogaus teisių ir bendrosios sveikatos priežiūros stebėjimui psichikos sveikatos ir socialinės globos institucijose: https://www.mdac.org/sites/mdac.info/files/ithaca_toolkit_english.pdf
- **CHARM TOOLKIT** – vaikų žmogaus teisių pažeidimų pašalinimo stebėjimo priemonių rinkinys:
https://mdac.org/sites/mdac.info/files/charm_en.pdf
- **STAMBULIO PROTOKOLAS** – Kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudmės veiksmingo tyrimo ir dokumentavimo vadovas:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/2022-06-29/Istanbul_Protocol_Rev2_LT.pdf